

Predsednik republike Tito o kulturi in prosveti

(Iz govora tov. Tita v Zvezni ljudski skupščini)

Gospodarski in družbeni razvoj naše države je v zadnjih letih postal pred nas zelo pomembna problema s področja prosvete, znanosti in kulture, kakor tudi s področja socialne in zdravstvene zaštite. Skušali smo bolj vslediti našemu delu na tem področjih z možnostmi in potrebami našega gospodarskega in družbenega razvoja, kakor v prejšnji po ojni dobi. Se vedno pa smo daleč od tega, da bi mogli biti zadovoljni z dosežanimi rezultati. Tem področjem družbene delavnosti je potrebno posvetiti več pozornosti tudi zaradi tega, ker neposredno vplivajo na dvigovanje življenjskega standarda in so zaradi tega velikega pomena tudi za naš nadaljnji gospodarski razvoj, pa tudi za nadaljnje razvijanje socialističnih odnosov v naši državi sploh.

Delo zveznega izvršnega sveta na področju prosvete in kulture je bilo usmerjeno k reševanju zelo velikih in pomembnih vprašanj, kakor so nadaljnje izpopolnjevanje sistema družbenega upravljanja, pravno urejanje organizacije in dela kulturno-prosvetnih ustanov in podjetij ter sploh močnejše vključevanje delavnosti, prosvete, kulture in znanosti s splošnim našim razvojem in potrebo ml. V tej dobi je bilo začeto tudi delo za reformo vsega našega sistema vzgajanja in izobraževanja.

Vzporedno - organiziranim in sistematičnim razvijanjem iniciativ širokih krogov naših državljanov v družbenem upravljanju, je tudi skupnost sama v pretekli dobi vzpostavljala in ujemljala posamezne aktivnosti na področju prosvete, kulture in znanosti. Poleg dotacij in subvencij, je imelo pri tem pomembno vlogo tudi ustanavljanje raznih namenskih skladov, kakor so sklad za kadre v gospodarstvu, sklad za napredek filma, sklad »Moša Pijlca« in vrsta drugih skladov, ustanovljenih po republikah. Poleg osnovnih sredstev, ki jih dajejo za normalno delo in razvoj prosvete, znanstvene in kulturne delavnosti krajevni in republiški organi, bodo sredstva iz teh skladov vsekakor znatno pripomogla k razvoju teh delavnosti, ki so jim namenjena.

Na področju prosvete bi hotel predvsem poudariti zelo pozitiven in za naš nadaljnji razvoj pomemben pojav. Gre za napredek v razvoju strokovnega šolstva. Povečanje števila učencev v strokovnih šolah, bi bilo še večje, če bi imeli v zadnjih letih strokovne šole sprejeti vse, ki so jih hoteli obiskovati in ako bi bilo pri gospodarskih organizacijah več razumevanja za izobraževanje novih strokovnih kadrov. Na močno povečanje števila učencev v strokovnih šolah, je vsekakor vplivala tudi povečana skrb družbene skupnosti za razvoj teh šol s pomočjo skladov za kadre gospodarstva, iz katerih so bila uporabljena pomembna sredstva za zgraditev novih delavnic in domov. Od ustanovitve teh skladov je do konca leta 1957 izdala skupnost za te potrebe okoli 20 milijard dinarjev.

Takšen razvoj našega šolstva, vzeto na splošno, je vse bolj v skladu z našimi potrebami, da čimprej odstranimo podedovano zaostalost in da povečamo splošno in strokovno izobrazbo naših delovnih ljudi, posebno neposrednih proizvajalcev. Takšen razvoj pa postavlja pred skupnost tudi vse večje zahteve za zagotovitev neobhodno potrebne materialne osnove, zlasti šolskega prostora v mestih in industrijskih središčih, kjer se vrši pouk še vedno v treh in celo v štirih izmenah. Ta problem je bil upoštevan tudi pri sestavi družbenega plana. V zvezi z reševanjem tega problema je neobhodno potrebno, da zastavijo okrajni in občinski ljudski odbori skrajne napore, da se iz naših šol čimprej čim več odstranijo tretje in četrte izmene.

Toda naše šolstvo se ne spopada samo s problemi materialnega značaja. Kljub naglemu razvoju in nekaterim pomembnim uspehom v povojni dobi, še ni uspelo, da bi se v njem v dovoljni meri odrazile globoke preobrazbe in spremembe, ki so nastale v naši družbi. Poleg ostalega, način strokovnega usposabljanja delavcev ne ustreja potrebam naše industrijske države. Naši delavci se morajo usposabljati ne za obrtni, temveč za industrijski značaj proizvodnje in skladu s sedanjo stopnjo razvoja tehnologije, ker so v tem pogledu nastale v našem gospodarstvu bistvene

fizična kultura zelo značilen in nujen dejavnik in krejvitvi zdravja in delovnih sposobnosti naših državljanov. Ne moremo biti zadovoljni s tem, kar smo doslej dosegli v tem pogledu, ker veliko število otrok in mladine še vedno ni zajeto v organizirani obliki fizikulture. To je treba poudariti kljub temu, da se število tistih, ki se aktivno in sistematično bavijo s telesnim vajenjem, stalno povečuje. Ne smemo izgubiti iz vida, da je eden izmed razlogov pomanjkanja fizikulture objektov, prostorov, bazenov in drugih pogojev za fizično vzgojo.

Na področju socialne in zdravstvene zaštite je zvezni izvršni svet v dobi 1953-1957 posvečal posebno pozornost izgraditvi in nadaljnjemu razvoju organov družbenega upravljanja, izgraditvi službe socialne in zdravstvene zaštite, izgraditvi sistema financiranja službe socialnega zavarovanja in zdravstvene službe, izgraditvi zdravstvene zaštite in izgraditvi zakonodajnega sistema na teh področjih.

Pri reševanju problemov na področju socialne in zdravstvene zaštite so vodila izvršni svet načela, na katerih loni naša socialistična država ureditve, kot so pravica državljanov do dela, do zdravstvene zaštite in socialne varnosti in pravica vseh oseb, ki jim je iz kakršnegakoli razloga potrebna zdravstvena zaščita in pomoč. Pri tem je bilo treba voditi računa o tem, da je obseg in višina posameznih in skupnih davkov iz naslova socialne in zdravstvene zaštite v skladu z materialnimi možnostmi skupnosti in z našimi splošnim gospodarskim in družbenim razvojem.

Govorec o fizični vzgoji mladine je tov. Tito poudaril, da je

Mejniki v šolsko-prosvetnem delu

Za VII. kongres ZKJ je Slovenski šolski muzej pripravil kratek pregled gradiva, ki kaže, da so mnogi slovenski šolniki že v preteklosti pomagali graditi sedanjo Jugoslavijo. Pri ocenjevanju tega gradiva je treba upoštevati, da so bili učitelji do leta 1869 podrejeni cerkvi, ki je budno pazila, da bi ostalo učitelstvo zvesto njenim vzgojnim načelom. Kljub temu so posamezniki izstopali in v tisku ali na zborovanjih opozarjali svoje tovariše na napredna gibanja med šolniki v svetu. Od leta 1848 so širili nacionalno misel in postavili zahtevo po slovenski šoli; po letu 1839 pa nasledimo že vpliv socialistov. Od 1900 dalje so sodelovali pri Slovenski šolski matici učitelji in profesorji. Ko je leta 1918 del slovenskega ozemlja dočkal nacionalno osvoboditev in je na Primorskem slovensko šolstvo, opazimo vpliv oktobrske revolucije tudi med slovenskimi šolniki. Posamezne publikacije, ki so izšle v tem razdobju, to dokazujejo. V letu 1936 nastane Gibanje Učiteljski pokret. To je bil sicer odsek JUJ, toda vodili so ga učitelji - komunisti, ki so tako širili načela marksizma. Učiteljski pokret je zajel nad 100 učiteljev v Sloveniji. Tovariš Franc Kimovec je ugotovil v svoji razpravi »Pozitivna pedagoška tradicija in naša današnja stvarnost«, da je leto 1941 pokazalo, kako širok krog učiteljev bi mogel zajeti napredne akcije, če bi bil način dela pri pokretu drugačen.

Mejniki v šolsko-prosvetnem delu so tisti dogodki, ki so vplivali na razvoj šole, učiteljske organizacije in s tem na prosvetno dejavnost šolnikov. Tako je prišel izdajati Andrej Einspieler, koroški rojak, leta 1851 časopis za šolo in dom »Šolski prijatelj«. V uvodniku prve številke pravi na kraju: Pojdi taj »Šolski prijatelj« po celej prekrasni Jugoslaviji, pozdravi prav serčno vse brate Slavljane, ter naberi in priku-pi si mnogo prijateljev! - V času, ko je vzniknili ideja združene Slovenije, je šolski časopis že prvič omenil ime Jugoslavija.

Po letu 1857 je bil namenjen list predvsem duhovnikom, zato je prišel izdajati 1861 Andrej Praprotnik nov časopis »Učiteljski tovariš«. Ta je izhajal vse do aprila 1941 in bil organizacijsko glasilo učiteljev. Pridrži se mu je »Slovenski učitelj« (1872-1877), ki ga je urejal Ivan Lapajne. V primerjavi z UT je zastopal »Slovenski učitelj« liberalnejše nazore. Sledil mu je »Popotnik« leta 1880 (izhajal je do 1949). Ko so se leta 1889 združila učiteljska društva v Zvezo slovenskih učiteljskih društev, je postal »Popotnik« njeno glasilo. Ustanovni občni zbor Zaveze je prvič obravnaval reformo osnovne šole. Takrat je tajnik Zaveze Fran Kocbek opozoril v svojem govoru, da se šolstvo močno dotika socialnega vprašanja in da socializem bide z železno pestjo ob dveri kot ideologija bodočnosti. Vodstvo Zaveze je bilo politično liberalno in mlajši tovariši so pričeli agitirati za vstop v socialno-demokratsko stranko. Glavni propagator je bil učitelj Horvatek. V UT je priobčenih od leta 1899 več članov, ki prikazujejo boj za moderno svobodno šolo. Program teh učiteljev je bil priobčen v UT leta 1900. (Glej Pedagoški zbornik 1956 na strani 77 v članku: »Prizadevanje slovenskih šolnikov za reformo šolstva v razdobju 1889-1914«.) V peti točki tega programa je postavljena popolna ločitev šole in cerkve. Temu reformnemu predlogu je sledilo sodelovanje pri dunajskem društvu »Freie Schule«. Najtehtnejši prispevek za reformo šole je napisal v tem času prof. Dragotin Lončar v UT leta 1908 pod naslovom »O šolski reformi«. Nadaljnji prispevki sledijo po letu 1918 že v novi državi SHS. Dr. H. Schreiner je priobčil v Pedagoškem letopisu (1919) razpravo »Preobnova jugoslovanskega vzgojstva v smislu demokratizma«, Pavle Flere v UT (1919 št. 9) »Nočrt preustrojitve šolstva in narodne vzgoje«. V svojem predlogu terjaja, naj obravnava šolski zakon vse šolstvo v enem zakonu. To zahtevo predvideva sedanji osnutek šolskega zakona.

Leta 1926 je učitelstvo sprejelo v Celju »Deklaracijo«, s katero je bilo onemogočeno prizadevanje ekstremno liberalne klikke učiteljev. Pričelo se je širše samoozbrazovalne akcije in poglobljanje v študij sociologije. Razstavljena je knjižica Franca Zgeta »Problemi vzgoje najširših plasti našega naroda (1923)«. Tudi nekaj zvezkov knjižnice Budućnost, ki jo je urejal M. B. Janković, je na razstavi. Sledijo posamezne številke UT, med njimi program učiteljskega pokreta in nekaj sestavkov o izsledkih učiteljev pokretašev. Razstavljen je tudi cenzurirani izvod UT iz leta 1938 ob 20-letnici Jugoslavije. Razen v Tovarišu so izhajali članki in razprave v Prosveti, ki je bila priloga UT. Pokret je ustanovil tudi zdruzo Pedagoški tisk, ki je

izdala 4 zvezke. Razstavljen je Ledinekov »Moj razred«. Med gradivom je dopis uprave ljubljanske policije, ki opozarja prosvetni oddelek banske uprave na profesorja Boga Teplyja, ki je predaval o »Delavstvu in kulturi« leta 1935. Iz spisa je razvidno, da je med študenti na univerzi največ komunistov izmed absolventov mariborske gimnazije, zato ker tam študirajo marksizem.

Posamezne točke iz razvoja učiteljskega gibanja, ki smo jih navedli, prikazujejo, da je bil razvoj slovenskega šolstva in pedagogike tesno povezan z razvojem učiteljske organizacije. Prvo pedagoško društvo so ustanovili učitelji v Krškem (1886). Slovensko šolsko matico so ustanovili učitelji in profesorji (1900). Leta 1905 je bila ustanovljena Učiteljska tiskarna, ki je dajala zavetje ne le šolskemu, temveč tudi drugemu naprednemu tisku. Od izida prve slovenske originalne pedagoške knjige dr. Frana Kosa »Vzgojeslovje« (1890) je minilo 68 let, kar je pravzaprav kratka doba. Pedagoški tisk je od takrat prešel narasel in med njim je le malo prevodov. Napredna gibanja med učitelji so prešla od boja za slovensko šolo v šolsko reformno gibanje in nato v družbeno-politično smer ter utirala pot novim modernim idejam socializma. Leta 1945 pomeni pričetek demokratičnega šolskega sistema in z novim šolskim zakonom bo dobilo šolstvo osnovo, ki mu je potrebna, da ne bo zaostajalo za družbenim razvojem.

France Ostanek

Obiski tujih delegatov prosvetnih delavcev

Dne 17. in 18. aprila je bila v Sloveniji kot gost Republiškega odbora učiteljev in profesorjev delegacija češkoslovaških prosvetnih delavcev. V delegaciji so bili DR. ALOJZ SELDER, sekretar Centralnega odbora prosvetnih delavcev ČSR, JAROSLAV KOREŠ in LADISLAV VLAHOVSKY, člana Predlaga Centralnega odbora. Gostje so si ogledali kulturne in prosvetne zanimivosti v Ljubljani in okolici. Konec meseca pa prispeja na obisk delegaciji poljskega sindikata prosvetnih delavcev, ki jo vodi njen predsednik DR. TEOFIL VOJENSKI in delegacija Svobodne zveze madžarskih prosvetnih delavcev, ki jo vodi podpredsednik MIHALJNA MAHOLDI.

Vodja češkoslovaške delegacije dr. Alojz Selder je ob prijemu napisal za »Prosvetnega delavca« pred odhodom iz Slovenije tudi poseben pozdrav prosvetnim delavcem Slovenije.

Učiteljem, predmetnim učiteljem in profesorjem SLOVENIJE

Dragi tovariši in tovarišice!

Delegacija strokovne zveze uslužbencev šolstva in znanstvenih zavodov Češkoslovaške republike, ki se pravkar mudi na študijskem potovanju v vaši domovini, vam prinaša tovariške pozdrave šolskih in znanstvenih delavcev.

Veselim se z vami uspehov, ki ste jih dosegli v gospodarskem in kulturnem razvoju svoje dežele. Se posebej nas je zanimal razvoj vašega šolstva v primerjavi s predvojnimi stanjem in razprava o šolski reformi.

Ob svojem obisku pri vas smo navezali prijateljske stike z vašimi strokovnimi funkcionarji in učitelji. Prepričani smo, da bo nadaljnje razvijanje in poglobljanje vzajemnih stikov koristilo našim deželam in da bo prispevek k temu, da bi se bolj temeljito spoznali z uspehi pri izgradnji socializma v obeh državah in da bi potem lahko v duhu bratskega sodelovanja še bolje vzgajali socialistično mladino.

Zelimo vam, dragi tovariši, v nadaljnjem razvoju našega šolstva obilo uspehov.

Ljubljana, 17. IV. 1958.

Dr. Alois Selder,

generalni tajnik strokovne zveze uslužbencev šolstva in znanstvenih zavodov ČSR

VZGOJNI VPLIV ŠOLSKE STAVBE, NJENE UREDITVE IN OKOLICE NA OTROKA TER NJEGOV BODOČI RAZVOJ

Doba šolanja je za človeka največkrat odločilna. Pridobiva si znanje, spoznava svet, odloči se za svoj poklic: izbere si poklice. Ker je v šoli več let in je oziroma bi moral biti le-ta njegov drugi dom, bomo skušali pokazati, kako šola in njena ureditev vplivata na učenca. Ker pa sodobna šola ni in ne more biti omejena samo na delo v razredu, ampak je nujno vezana na svoje okolje, bomo obravnavali snov z dveh strani:

a) vpliv šole (stavbe in njene ureditve) in

b) vpliv šolske okolice na otrokovo vzgojo.

Šolska stavba je ogledalo časa, v katerem je bila postavljena, hkrati pa tudi izraz pedagoških ciljev te dobe. Če pogledamo stavbe iz preteklosti, vidimo, da imajo večinoma mračno, malnosa okna in temne, nepremične klope. Šola je dobe ni mnogo skrbelo za naloge, ki jih terjajo življenja. Moči mladega človeka, ki so komaj začele kiliti, se niso moge svobodno razvijati. Ničesar ni bilo v šoli, kar bi vzpodbujalo otroka, kar bi ga navajalo na samostojno delo, na opazovanje, razmišljanje in zaključevanje. Take so bile šole skoraj po vsej Evropi. Poleg teh napak pa je bilo med zadnje vojne, posebno pri nas, porušenih ali poškodanih skoraj vsi odstopki vseh šolskih zgradb in z njimi vsa oprema in učila. Omeniti moramo, da je kljub razmeroma nizki stopnji razvoja šolstva pred vojno bilo nekaj dobrih šolskih stavb. Toda razvoj gradenj novih šol je bil malenkosten. Od leta 1945 dalje pa se je gradnja šol zelo razširila. Objektivni razlozi so sicer povzročili, da je gradnja zastajala za razvojem šolstva in zelo povečanim številom šoloobveznih otrok. V teh kratkih letih po osvoboditvi je bilo zgrajenih mnogo novih šol vseh tipov: od enorazrednih do najvišje organiziranih — od skromnih do impozantnih. Med njimi je več dobrih stavb in ustrezajo so sodnim potrebam pouka, medtem ko imajo ostale skupno karakteristiko: zgrajene niso za potrebe naprednega pouka. To pa je razumljivo, ker smo o reformi šole začeli govoriti šele pred nekaj leti. S tem seveda ni rečeno, da sedanjih šolskih stavb ni mogoče uporabiti za sodobni pouk. Samo delstvo, da so te šole, ki prehajajo na sodobne metode dela, dokazuje, da je to mogoče — seveda ne v celoti in povsod.

Pedagoški namen našega obveznega šolanja je, posredovati mladim generacijam tiste širše osnove splošne izobrazbe, na katerih bi spoznala svet, ki temelji na znanstvenih osnovah, v zvezi s tem pa se pojave, procese in zakonitosti v naravi in družbi. Sioni na pravilnem razumevanju ustvarjalne moči ljudskih množic in njihovih materialnih, duševnih in moralnih vrednot za uspeh družbene skupnosti in oblikovanje človekove osebnosti. In končno, da z družbeno in moralno vzgojo vzgoji mladega človeka za naloge družbenega upravljanja v pogojih socialističnih družbenih odnosov.

Razdelimo nekatere navedene zahteve: šola mora nuditi mladim dovolj široko temeljno splošno izobrazbo za njen nadaljnji razvoj. Štiri načini posredovanja tega znanja ni bil zadovoljiv. Kar je učence učilo, je navadno hitro pozabili; kar je videli, si je lažje zapomnili; tisto pa, kar je sam naredil, to je znal. Na kratko: otrok mora biti aktiven, mora slišati, videti in delati. Da pa to lahko dela, mora imeti na razpolago knjige, silkanke, navodila za delo, priprave za izvrševanje poskusov, orodje in material. Za to aktivno delo pa potrebuje učilnico. Toda ta ne sme biti prazna, temveč opremljena s pred navedenimi pripomočki. Na višji stopnji njegovega razvoja pa mu omogočimo za to delo poseben prostor. To pravilo in ta zahteva veljata za vse učence vseh stopenj šolanja ter za vse predmete.

Nadalje hočemo otroku razviti vse življenjske in duševne moči njegove mlade osebnosti — to je vzgojni cilj reformirane šole. Dosegli ga bomo le z aktivizacijo in ustvarjalnim življenjem v manjših ali večjih skupinah, upoštevajoč tehnost danih nalog in stopnjo učenčevega razvoja. To pomeni za pedagoga in projektanta: a) učilnica mora biti taka, da lahko razreča skupnost otrok dela v skupinah, v oči v oči. Torej skupinski pouk, kjer skupno rešujejo naloge. Hočemo toj učilnici, ki bo takim pogojem dela ustrezala. Ta naj bo zračna, lepa in vabljiva ter smotrno opremljena. Zgrajena naj bi bila za največ 38 učencev. Približala naj bi se kvadratični obliki, kjer bo toliko prostora, da bo pri menjavanju skupinskega pouka k skupnem mogoča hitra preureditev učencev in s tem tudi ustreznejši delovni položaj. V to učilnico naj tudi sodobna, vsem zgradbenim predpisom ustrezna oprema.

Naloga šole je tudi, da oblikuje človekovo osebnost. Zato je posredovanje znanja le ena izmed pti tega procesa v oblikovanju mlade osebnosti. Čuti naj stalno potrebo po spoznavanju nečesa novega in prisvajanju znanja. Ta naloga pa zahteva svojo organizacijsko učno-vzgojnega procesa, na

primer: otroci v 1. razredu se uče črk. Sami jih izrezujejo iz papirja, sestavljajo besede in stavke. Vse to delajo v razredu med učno uro. Pri računstvu izdelujejo palčke, opazujejo vreme, gojijo cvetice, zbiraljo semena, prireajo razstave sadja, prodajajo, igrajo, recitirajo, razmnožujejo sklice ter besedilo itd. Čim starejši so šolarji, tem obsežnejši in zahtevnejši moramo biti pri izdelavi njihovih izdelkov. Temu praktičnemu delu se pridružijo še razni poklicni iz biologije, fizike in kemije — vse v tesni povezavi s tehnično vzgojo. Zato je potrebna na višje organiziranih šolah tudi delavnica, kjer bi potekala politehnična vzgoja, in poseben prostor za pouk predmetov, ki so vezani na eksperimentiranje. Vse te zahteve pa moramo pri projektiranju šolskih zgradb upoštevati.

Delo v reformirani šoli zahteva precej učno-vzgojnih sredstev. Skupinski in posamični pouk brez njih je nemogoč. Zato mora biti večina teh sredstev blizu učencev, to je v učilnici oziroma v posebnih prostorih, kjer si mladina na lažji, naravni in najprimernejši način pridobiva osnovno znanje in se vzgaja. Pri tem delu se aktivno udeležuje, samostojno opazuje, sprašuje, razmišlja in dela — rešuje naloge, katere ji postavlja življenje. Z razvojem teh dobrin pa jo šola pripravlja za življenje. Na višje organiziranih šolah je potrebna še risalnica in kombinacija s pevsko sobo ter pionirska knjižnica, združena s pionirsko sobo. Tam bi lahko pionirji brali, oziroma bi se v njej razvijalo delo pionirske organizacije.

Veliko skrbi bomo posvetili tudi estetski vzgoji, telesni vzgoji in zdravju. Kako bomo tem zahtevam ustregli, je v prvi vrsti odvisno od metode dela in materiala sploh kakor tudi od učno-vzgojnih sredstev, ki jih bomo uporabljali v novi šoli. Seveda ta ne sme biti omejena samo na proste prostore. Povezana mora biti z naravo in njenim bogastvom, z njenimi pojavi in zakonitostmi. Zato moramo tudi telesno in zdravstveno vzgojo zajeti s širše zasteljenimi. Za pravilno izvedbo teh panog dela moramo imeti izdelan natančen načrt za vsa doba šolske obveznosti. Poleg tega bo morala vsaka šola imeti prostor za telovadbo in šport, in to na odprtem prostoru, pod pokrito lopo ali v telovadnici. Te površine in prostore si je treba v gradbenem programu zagotoviti. Pri vsaki šoli moramo predvideti tudi potrebne površine za šolski vrt in šolsko dvorliso. V mestih imajo šole lahko skupne botanično-ekološke vrtove in skupne športne ter telesnovzgojne površine, kolikor seveda ne morejo uporabljati že obstoječih telovadnic in športnih prostorov.

Vsi vemo, kako se estetska, zdravstvena in telesna vzgoja krepi in razvija v lepo urejeni šolski okolici. Nujno je, da učilnico približamo naravnemu življenju. Svetla, zračna in prostorna učilnica naše nove šolske stavbe naj bo obdana, ako nam le površine to dovoljujejo, z urejenim parkom, ki prehaja v športni prostor in tehnično igrišče. Tudi zelenjavni vrt s travništem in poljskimi njivo ne sme manjkati. Sadovnjak naj ima tiste vrste drevec, ki v kakem kraju dobro uspevajo. V njem naj bo češnir, jabolko, po možnosti pa še terarij in insektarij. Vsi ti prostori omogočajo z vsa svojo vsebino naravno vraščanje otroka v ustvarjalno delo. V takem okolju je mogoče globoko doživljanje resničnih pojavov iz vsakdanje stvarnosti. Pouk v tem okolju zajame mladino z vso svojo dinamiko, vzročno odvisnostjo in ustvarjalnostjo. Tu spoznava naravni razvoj, si krepki značaj in utrjuje zdravje. Kakor se je družba otresla mračnjastva predsedkov, tako se je pouk izmotal iz učilnice in zajel prirodu in življenje z vsemi čuti. Učno-vzgojni proces zahteva več zraka in sonca, poleg prijetne in vzpodbudne učilnice zahteva tudi ustrezno naravno okolico.

Šolski park naj s svojo pisanostjo in lepoto vpliva na zdravo in naravno delovanje čutov in neprisiljeno zbranost pri snovanju predstav, zaznav in vzročnih nujnosti. Tak park naj ima listavce in iglavce, vmes pa naj bodo razni grmičiki. Na tratah bi gojili učenci razne lepoticne rastline. V parku naj bi bili tudi prostori za šolo na prostem. Zelo primerna je trata, ustreza pa tudi peščena površina. Tu imamo tudi peskovnik, pri katerem uporabljamo barvno žagovino, namerščamo prometne in geografske znake ter druge predmete. Peskovnik omogoča v nižji stopnji ponazorovanje, služi pa tudi pri zemljepisni, zgodovinski in gospodarstveni. Na koncu parka naj bi bil majhen bazen ali ribnik kot akvarij za gojenje in opazovanje vodnih rastlin in živali.

Športni prostor naj bi ležal na prisilni strani. Njegovo opremo sestavljajo športni rekviziti za nogomet, rokomet, košarko, skoke, za odbojko, plezala itd. Pri športnem prostoru potrebujemo tudi šrambo za opremo. Popoln športni prostor naj bi imel kompletno telovadno orodje kot v telovadni-

ŠOLE S STOLETNIM JUBILEJEM

Stoletni jubilej svojega obstoja slavijo letos v LR Sloveniji dolenske šole Bučka, Čatež, Fara-Vas, Mirna peč, Polem in Prečna. Vse te šole so začele s poukom leta 1853. Po pisanju šolskih kronik bi sodile med navedene šole s stoletnim jubilejem tudi šole v Cerkljah ob Krki, Dragatušu in Podzemlju. Tega pa ne potrjujejo ohranjene originalne listine v škofijskem arhivu v Ljubljani. V Podzemlju je bilo šolsko poslopje zgrajeno in za pouk pripravljeno že novembra 1858 in naslednji mesec odprto, prvi učitelj Franc Miškar, ki ga je tja imenoval knezoškofijski konzistorij v Ljubljani 13. decembra 1858 (Šal konzist. fasc. Metlika akt 17/487 subd. 10), pa je nastopil in začel poučevati z novim letom 1859 in ne leto prej, kakor se moti kronika. V Cerkljah ob Krki je prišel učiteljski kandidat Jožef Čerin iz Idrije v prvi tretjini decembra 1854, s šolskim poukom pa je začel v Ma-

Stara šola Prečna

rinčkovi hiši šele spomladi 1855, kar šolska občina poprej ni poskrbela, da bi se iz nje pravčasno umaknili najemniki (Šal konzist. fasc. Raka akti 15/417, 15/3 in 15/19 subd. 9). Tako se v Cerkljah njegovo službovanje leta 1859 ni začelo, ampak končalo, ker je bil isti učitelj 13. decembra 1858 poslan na novo službeno mesto v Dragatuš, kjer je nastopil 7. januarja 1859. Stanovanje so mu pripravili v občinski cerkveni hiši na Obrihu, učilnico pa v župnišču v Dragatušu (Šal. konzist. fasc. Metlika akti 17/493, 17/476 in 17/26 subd. 8). Dragatuška šolska kronika ni verodostojna, ko pravi, da je prvi učitelj Čerin nastopil službo že jeseni 1858. Ker je tam šola že od porušitja šolskega poslopja ob bombardiranju Dragatuša 8. maja 1944 v izredno slabem stanju — sedaj gostuje kar v treh stavbah — bo zanj prihodnje leto najlepša slavnost, če bo mogla praznovati svoj stoletni jubilej z otvoritvijo novega šolskega poslopja, ki bi ga bilo treba takoj začeti postavljati, ker sodobno šolsko poslopje ne bo moglo biti zgrajeno že v petih mesecih, kakor je bil primer z gradnjo prvega šolskega poslopja leta 1859.

Šole, ki letos praznujejo stoletni jubilej, so nastale v dobi Bachovega absolutizma, ko so bile kulturno-gospodarske razmere bistveno drugačne od današnjih. Šolstvo je bilo docela pod vplivom cerkve, ki si je v reakciji na terezijanske in jozevinske reforme s tako imenovano Politično ustavo nemških šol, objavljeno leta 1805, prisvojila nadzorstvo nad šolskim poukom in vzgojo. Po tej politični šolski

ci. Kjer bodo imeli telovadnico s tuši in WC prostori, šramba ni potrebna. Tu si utrjuje mladina svoje zdravje, uri telesno prožnost in moč, postaja prisebna in pogumna in si krepki značaj. Tehnično igrišče je na drugem koncu parka, kamor bi otroci hodili med odmori zaradi razvedrila. Tam bi lahko imeli gugalnico, ping-pong mizo, rusko kegličje, prostor za igre s preskakovanjem med risi itd. Nizko drevje in grmičevje bi dopolnjevalo estetsko in vzgojno stran tega prostora. Alpinetum bi bil na kraju tehnične igrišča. Na njem bi gojili in opazovali planinske rastline in tiste redkosti, ki jih otroci ne vidi povsod. Šolski vrt bi razdelili na: a) vrt kot učilo z zvezi s poukom določene stopnje, b) vrt za pouk gošpodinstva, c) vrt za učni kader.

Vremenska opazovalnica bi nam dala podatke o vremenu, o padavinah, zračnem tlaku, toploti, vetru itd. Pri taki ureditvi šole in njene okolice bi otroci spoznali mnogo pojmov za razvijajoči se pouk, razširili bi se jim besedni zaklad, povečala umska in ročna spretnost, stopnjevala bi se na skupne dolžnosti in pravice ter na tovarištvo in družbi. Prijeten razred bi življenjsko povezoval z urejeno okolico v celoten izobraževalni proces. Otroci bi bili samoiniciativno zakoreninjeni v družbi, iz nje bi zajemali, ob njej in z njo bi rastei v kremenitiga človeka.

Rajko Pardubsky

ustavi, imenovani v listinah tudi šolski kodeksi, je cerkev lahko uveljavljala svojo voljo v šolstvu vse do 14. maja 1869, ko je Avstro-Ogrska izdala Državni zakon o ljudskih šolah. Ker se je s konkordatom leta 1855 vodstvo in nadzorstvo cerkve nad osnovnimi šolami še okrepilo, so pozneje pridali takim šolam, ki so nastale v obdobju med 1855—1869, tudi naziv konkordatske šole za razliko od poznejših, od cerkve neodvisnih šol. Sicer pa je cerkev še poslej vodila verski pouk vse do ločitve šole od cerkve.

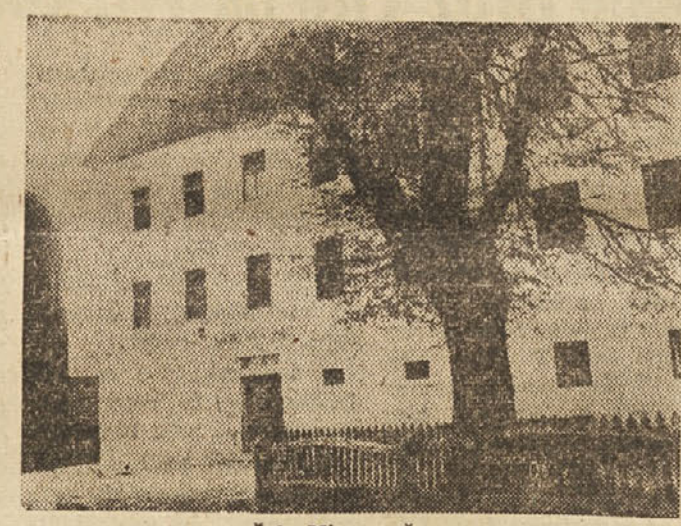
Učitelji, ki so bili uslužbeni po določbah Politike šolske ustave, so morali opravljati tudi organizatorsko in cerkovniško službo, da so si svoje prejemke nekoliko povečali, obenem pa so se olajšala bremena občin, ki jim tako ni bilo treba vzdrževati za vsako od teh služb posebnega uslužbenca. Kolikor je učitelj potreboval cerkovniškega pomočnika, da ga je nadome-

stilo 1867, leta, ko je bilo v Ljubljani ustanovljeno učiteljsko društvo, so se učiteljski pripravljalni na svoj poklic na pripravljalnem kurzu ali na prepranadiji, na kateri je trajal študij sprva le eno, pozneje pa dve leti.

Učiteljske službe so delili z razpisom. Razpisano mesto je učitelj dobil najprej le provizorno, po treh letih neoporečne službe pa je lahko prošil za stalno namestitev. Na službenem mestu je bil učitelj pod stalnim nadzorstvom krajevnega župnika, ki je bil učiteljev predstojnik in nadzornik. Delati je moral po njegovih navodilih in nasvetih, kakor tudi po nasvetih okrajnega šolskega nadzornika, ki je bil dekan in obenem tudi konzistorialni svetnik. Ta je imel stike z okrajnim glavarstvom in še posebno s škofijskim konzistorijem, pri katerem je bil višji škofijski šolski nadzornik, ki je nameščal, premeščal in odstavljali učitelje ter o spremembah v šolstvu obveščal deželno glavarstvo, kateremu je pošiljal tudi poročila za posamezna obdobja.

Šole po vaseh so bile v konkordatski dobi še vedno organizirane kot trivialske šole, kakor jih je uvedla Marija Terezija z Občim šolskim redom leta 1774. Razlika je bila v tem, da so nemščino v njih le še redkokdaj poučevali. Predelovali so snov le dveh razredov glavne šole. Verouk je poučeval krajevni duhovnik, navadno župnik. Namesto trivialske šole so jih imenovali tudi župniške šole in v lokalnih lokalizacijah. En učitelj je moral v njih učiti tudi 80 do 100 učencev dopoldne in popoldne, po potrebi pa celo do 200 učencev tako, da jih je razdelil v dva oddelka ter enega učil dopoldne, drugega pa popoldne. Če si je svojevoljno najel učiteljskega pomočnika, ga je moral sam plačati.

Ze od Marije Terezije uzakonjena šestletna šolska obveznost od 6. do izpolnjenega 12. leta starosti je bila v veljavi do izida

Šola Mirna peč

Državnega zakona o ljudskih šolah, ki je splošno šolsko obveznost podaljšal za dve leti. Učitelji konkordatske dobe so poučevali po zastareli cerkvalni metodi in po predpisanih učbenikih, ki so jih, če jih je imela šola dovolj pri roki, shranili v otrokom deloma podarili, deloma posodili. Učitelji so si

ločili so učiteljsko, organizatorsko in cerkovniško plačo, ki je kljub obsežnosti župnije presegala takratni minimum le za dobre poučevali po zastareli cerkvalni metodi in po predpisanih učbenikih, ki so jih, če jih je imela šola dovolj pri roki, shranili v otrokom deloma podarili, deloma posodili. Učitelji so si

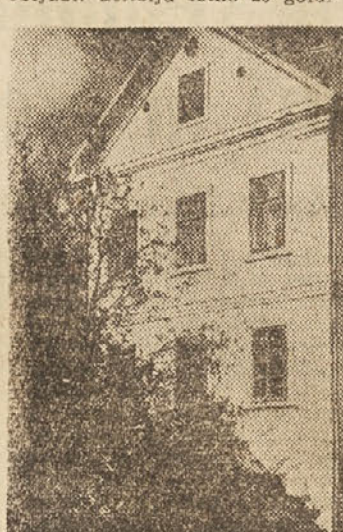
Novembra istega leta je bilo dvonadstropno poslopje že dograjeno in tudi opremljeno. Škofijski konzistorij je napisal namestitveni dekret 7. decembra in ga poslal na Bloke učitelju Matevžu Juretiču, ki je prošil za premešitev. Na novem službenem mestu je začel poučevati kot provizorni učitelj leta 1858.

Da bi pred otvoritvijo redno šole v Mirni peč bila zashna šola, v kateri da so učili duhovniki — kakor piše šolska kronika — za to ni v listinah nikake opore.

Mirna peč je bila v konkordatski dobi težko službeno mesto, zlasti v moralnem pogledu. Juretič je tam vzdržal komaj 2 leti, nato pa je obupal nad učiteljsko službo in raje odšel spomladi 1860 v Radovljico za notarskega koncipienta. Prizadei so ga preveliki zaostanki v plači.

Tudi njegov naslednik Emanuel Tomšič se tam ni dobro znašel. Leta 1868 je dal ostavko na službo in konzistorij ga je

sloplje. Šolska kronika glede tega nima natančnih podatkov. Ker učiteljska plača pred začetkom pouka še ni bila službeno določena, je lokalni kaplan Kobe obljubil učitelju letno 20 goldi-

Šola Fara vas

narjev iz cerkvenega denarja, ki so ga darovali romarji kapeli na Zaplazu. (Šal župn. fasc. Čatež pod Zaplazo akt 12/370 in 37/821). Prva učitelja sta bila organista brez učiteljske izobrazbe, in sicer Martin Boštale (1859—1860) in Matevž Draksler (1860—1862). Pozneje določena letna plača za učiteljsko organizatorsko in cerkovniško službo je bila zaradi mnogih kajzarjev v šolski občini tako nizka, da je moral za minimalno plačo prišpevati znaten delež normalni šolski fond. V osemdesetih letih je občina dozdala šolskemu poslopiju prvo nadstropje za stanovanjske prostore, leta 1905 pa je zaradi prevelikega števila učencev preuredila upraviteljevo stanovanje v pritličju v drugo učilnico. Pri tem je potem tudi ostalo.

V Mirni peč so začeli pripravljati šolo že leta 1856, ko je bil organist Franc Hribnik poslan v Prezid za učitelja. Do-

Šola Čatež

ločili so učiteljsko, organizatorsko in cerkovniško plačo, ki je kljub obsežnosti župnije presegala takratni minimum le za dobre poučevali po zastareli cerkvalni metodi in po predpisanih učbenikih, ki so jih, če jih je imela šola dovolj pri roki, shranili v otrokom deloma podarili, deloma posodili. Učitelji so si

Novembra istega leta je bilo dvonadstropno poslopje že dograjeno in tudi opremljeno. Škofijski konzistorij je napisal namestitveni dekret 7. decembra in ga poslal na Bloke učitelju Matevžu Juretiču, ki je prošil za premešitev. Na novem službenem mestu je začel poučevati kot provizorni učitelj leta 1858.

Da bi pred otvoritvijo redno šole v Mirni peč bila zashna šola, v kateri da so učili duhovniki — kakor piše šolska kronika — za to ni v listinah nikake opore.

Mirna peč je bila v konkordatski dobi težko službeno mesto, zlasti v moralnem pogledu. Juretič je tam vzdržal komaj 2 leti, nato pa je obupal nad učiteljsko službo in raje odšel spomladi 1860 v Radovljico za notarskega koncipienta. Prizadei so ga preveliki zaostanki v plači.

Tudi njegov naslednik Emanuel Tomšič se tam ni dobro znašel. Leta 1868 je dal ostavko na službo in konzistorij ga je

Šola Polom

odpuštil (Šal konzist. fasc. Nov vo mesto akti 16/234, 16/363, 16/434, 16/64, 16/100, 16/18, 16/88, 16/101, 16/375, 16/413).

V dvonadstropnem šolskem poslopiju, ki je imelo ob dogra-

ditvi je eno učilnico, so stasoma uredili iz stanovanjskih in šolskih prostorov še tri učilnice in mmo tega še eno najeli v gasilskem domu.

V Prečni so odprli šolo 6. novembra 1858 v novem šolskem poslopiju, ki je imelo eno veliko učilnico in učiteljsko stanovanje s pritlikinami. Tu je bilo razmeroma dobro službeno mesto. Učitelj — prvi je bil Tavzes — je dobil v učilek zelnik in poleg denarnih prejemkov na papirju tudi precejšnje prejemke v naravi (52 hlebov kruha, 22 klobas, 80 mernikov pšenice, 17 mernikov prosa, 40 mernikov ajde in 20 veder vina). Leta 1907 so v Prečni sezidali drugo večje šolsko poslopje s tremi učilnicami. Stano šolsko poslopje oddel za šolo niso več uporabljali.

V Fari je bil prvi učitelj Čerin, ki ni bil nameščen redno z dekretom škofijskega konzistorija, ampak ga je najel kar župnik. Po poklicu je bil davčni poduradnik, župnik pa ga je namestil kot podučitelja. Služboval je do konca aprila 1859. Še istega meseca je nastopil kot provizorni učitelj Leopold Abram, po rodu iz Idrije, kjer je absolviraj prepranadni kurz leta 1858. Ta se je v Fari dobro življal in prošil leta 1866 za definitivno namestitev, ki jo je tudi dosegel. Letno plačo je imel odmerjeno samo v denarju (Šal konzist. fasc. Kočevje akti 19/259, 18/172, 18/14, 18/28). Šola je bila v gostilniški hiši, ki jo je kupila občina. Imela je eno učilnico in učiteljsko stanovanje (dve sobi, kuhinja, klet in drvarnica). Ker poslopje pozneje šoli ni dovolj ustrezalo, se je preselila v bližnjo Vas, kjer je krajevni šolski svet leta 1893 kupil hišo z vrtom in njivo. Stano hišo je dal podreti in na njenem mestu sezidali novo enonadstropno šolsko poslopje, ki je bilo dograjeno in odprto 12. septembra 1899. Med zidanjem šolskega poslopja je bil pouk v privatni hiši v naselju Potok. V šolskem letu 1893/94 je bila šola tudi v Petri in v nekem privatnem salonu, ki ga je deloma uničil ogenj 9. septembra 1894.

V Polomu je začel s poukom v župnišču lokalni Martin Barlič. Poučeval je predmete trivialske šole do leta 1863, ko je bilo zgrajeno šolsko poslopje, v katerem je nastopil prvi svetni učitelj leta 1866. Čista letna plača učiteljske, organizatorske in cerkovniške službe je tu znašala 210 goldinarjev.

V Bučki so uredili učilnico v župnišču, v katerem je šola gostovala do leta 1896, ko je dobila lastno novo šolsko poslopje z dvema učilnicama. Prvi učitelj v Bučki je bil izprašan učiteljski kandidat Danijel Fajgelj, ki je bil tja dekretiran 7. decembra 1857, poučevali pa je prišel januarja naslednjega leta. Plačo so mu določili v denarju s pravico prostovoljne žitne in vinske bere (Šal konzist. fasc. Raka akti 15/238, 15/354, 15/436 in 15/466).

Od teh šol je ostala ves čas enorazredna le šola v Polomu. Ostale šole so se po uvedbi

(Nadaljevanje na 3. strani)

Nekaj misli o reformi ocenjevanja učencev v šoli

Številčno ocenjevanje učencev je nedvomno eden izmed najbolj anahronističnih temeljev obstoječega šolskega sistema, je karakteristična sestavina tradicionalnega šolskega duha naše šole. Razumljivo je, da ne bomo mogli reformirati šolskega dela, če ne bomo zamenjali tudi sedanjih nerealnih šolskih ocenjevalnih metod.

I.

Kadar ocenjujemo delovne rezultate v materialni proizvodnji, lahko uporabljamo eksaktna merila; proizvode lahko zmerimo in tehtamo, njihovo kvaliteto in kvantiteto lahko prikazemo z nespornimi številkami in grafikoni.

Ko gre za neposredno ocenjevanje delovnih rezultatov v duhovni proizvodnji (če si smem dovoliti ta izraz zaradi nazornejše primerjave), številke odpovedo. — Koncerta ali likovne razstave, literarne umetnine ali pa tudi znanja in vzgojenosti ne moremo objektivno adekvatno oceniti in izraziti s številko. (Za številčno ocenjevanje učencev je dal švicarski pedagog Dötrrens duhovito pripodobo z lekarnarjem, ki bi tehtal zdravila na kolodvorski namesto na analitski tehtnici!)

Objektivna neadekvatnost številčnih ocen v šoli in številne pedagoške destimulativne posledice ter negativne posledice za učence v mentalno-higienem pogledu, ki izvirajo iz takega ocenjevanja, nas obvezujejo, da reformiramo šolsko ocenjevanje učencev.

Kako reformirati številčno ocenjevanje? Na to vprašanje bo morala odgovoriti prej ali slej poleg pedagoške prakse predvsem naša pedagoška teorija. — Najradikalnejša rešitev bi bila nedvomno v deskriptivnem ocenjevanju.

Deskriptivni način ocenjevanja pa je za učitelja najzahtevnejši način ocenjevanja učencev, ki si ga moramo misliti. Prva in osnovna zahteva takega ocenjevanja namreč je, da mora učitelj natančno poznati učenceve enkratne splošne in posebne razvijajoče se psihične lastnosti. Pri sedanjih razrednih s 40 in več učenci, ko poslušajo učitelja zaradi pomanjkanja učnih moči namesto normiranih 22 tedenskih učnih ur, 30 ur in še več, in to redno v dveh, ponekod celo v treh izmenah, je razumljivo, da ne pozna učitelj ob koncu šolskega leta pri predmetnem pouku učencev niti po priimku. Kako daleč je od poznanja učencevega priimka do poznanja njegove dinamične

psihične strukture, dejanskega znanja in vzgojenosti, mi ni treba posebej pojasnjevati. Uspešno deskriptivno ocenjevanje učencev učenjskih rezultatov in vzgojenosti je torej odvisno v prvi vrsti od učiteljeve strokovne sposobnosti in prizadevnosti, sekundarno pa še od cele vrste materialnih in drugih tiskov. Tega se moramo zavedati, da ne bi dejstvo ponostavljali.

II.

Pogosto srečamo ljudi, ki trdijo, da izraža že sedanja šolska ocena avtomatično, sama po sebi, tudi učenceve delovne moralne kvalitete. Predvsem iz šolske prakse pa vemo, da to ni res. Za pridobitev kakega znanja sta potrebni predvsem inteligentnost in pomenje. Ta ali oni učenec mora, na primer, tudi delati in se mora npr. merno več truditi za srednjo kot njegov sošolec za odlično oceno. Z drugimi besedami: doseženi učni rezultati učencev niso premošorazmerni z njihovimi delovnimi moralnimi kvaliteta. To je nesporno dejstvo in zato moramo tudi v tem pogledu napraviti odločen korak naprej.

Če bi nas kdo vprašal: kaj cenimo bolj, inteligentnost ali marljivost, bi rekli, da nam je ljubši manj inteligenten, pa zelo marljiv človek, kot inteligenten lenuh. Če torej ni marljivost v primerjavi z inteligentnostjo manj vredna človekova kvaliteta, zakaj je potem ne bi ocenjevali posebej, poleg ostalih delovnih moralnih kvalitete, že pri učencu v šoli?

Pri sedanjem načinu ocenjevanja dejanskega dela in truda učencev sploh ne upoštevamo, če ga pa upoštevamo, ravnamo napakno, ker s tem še zmanjšujemo adekvatnost ocene za znanje. Znanje in marljivost učencev, kot rečeno, nista eno in isto, zato ju tudi ne moremo oceniti in izraziti z eno samo oceno in to še najmanj v obliki ene same številke.

Iz navedenega sledi, da je nujno treba uvesti posebno ocenjevanje, učencev delovnih moralnih kvalitete, saj to terja neizogibno tudi pedagoški smisel šolskega ocenjevanja sploh. Ogledimo si nekaj najvažnejših delovnih moralnih kvalitete, ki bi jih morali ugotavljati pri učencih:

pozitivne: marljivost, vztrajnost, prizadevnost, čut odgovornosti, vestnost, natančnost, doslednost, potrpežljivost, voljnost, poštenost, odločnost, samostojnost itd.,

negativne: lenoba, popustljivost, zanikarnost, pomanjkanje čuta odgovornosti, brezvestnost, površnost, nedoslednost, nestrpnost, zanikarnost, pomanjkanje vestnosti, neodločnost.

III.

Ocena kvalitete in kvantitete učencevega znanja na eni strani ter ocena njegovih delovnih moralnih kvalitete na drugi strani ne bi povsem zagotovili že sami po sebi pedagoške stimulativnosti šolskega ocenjevanja, če ne bi navajali v bodočem spričevalu obvezno tudi še učencev šolskih in domačih delovnih pogojev. — Ne da bi se spuščali v podrobnosti, navedimo na kratko nekaj najpomembnejših šolskih in domačih delovnih pogojev, ki bistveno funkcionalno pogujejo učencevo znanje in njegovo vzgojenost in zato sodijo v šolsko spričevalo:

Šolski delovni pogoji: ustreznost šolskega sistema, ustreznost učni načrt, organizacija pouka, prva ali tretja izmena, opremljenost šole z učnimi pripomočki, zadostno število učiteljev, ustreznost šolske oprema, ustreznost šolski prostori, kvaliteta šolskih učbenikov itd.,

domači delovni pogoji: pravilna ali nepravilna družinska vzgoja, odnos staršev do šole, ali ima učenec dovolj časa za pripravo na šolo, družinske gmojne razmere — zaslužek staršev, stanovanjske razmere, število otrok v družini, oddaljenost učence do šole, učenčevo zdravstveno stanje, učenčevo domače neposredno in posredno okolje.

Sedanjí način šolskega ocenjevanja povzroča ogromno škodo posamezniku in skupnosti. Če bi mogli to škodo eksaktno prikazati, potem ne bi bili tuji v tem pogledu tako kriminalno ravnodušni, kot smo.

Potrebovali bi vsestransko poglavitno in sistematično analize sedanjih metod in tehnik šolskega ocenjevalnega sistema ter analize okolnosti, ki ta ocenjevalni sistem pogujejo. Površinski prikazi problematike (kot je n. pr. ta) ne morejo služiti za trdno osnovo reforme. — Kdo nam bo napravil omenjene analize in izdelal predloge za nove ocenjevalne metode? Kdaj se bo to zgodilo? Kdaj bomo eksperimentalno preizkusili nove zamisli v praksi, da bi jih bili upravičeni adaptirati pozneje v vseh šolah? Cel niz vprašanj — kdo bo odgovoril nanje in — kdaj?

Jože Sirec

Prvo zvezno posvetovanje o likovni vzgoji otrok v Sarajevu

Od 11. do 13. aprila je bilo v Domu kulture Vogošče pri Sarajevu prvo zvezno posvetovanje o likovni vzgoji otrok, ki se ga je udeležilo preko 100 likovnih pedagogov iz vse Jugoslavije, med njimi 17 iz Slovenije.

Na posvetovanju so bili prebrani naslednji referati:

1. prof. H. Kulenović (Sarajevo): Načela in naloge likovne vzgoje otrok.

2. prof. T. Nikolovski (Skoplje): Možnosti in pomen izvenšolske vzgoje otrok.

3. prof. A. Gerlovič (Ljubljana): Problemi likovne vzgoje mladine.

4. prof. D. Beraković (Zagreb): Problemi kadrov likovne vzgoje.

5. prof. R. Ivančević (Zagreb): Vloga in značaj ogledovanja umetniških del.

6. prof. B. Karlaris (Novi Sad): Razstave otroških risb.

Poleg teh je arhitekt B. Bernardi govoril o elementih sodobne umetnosti (s projekcijami), zagrebški podjetje »Zora film« pa je predvajalo nekaj diafilmov s področja mladinske ilustracije.

Bilo bi preobširno, če bi se podrobneje zadržali pri vseh re-

feratih in živahni diskusiji, ki jim je sledila, lahko pa v kratkem povzamemo naslednje: iz vseh referatov in diskusije je izhajalo prizadevanje, da se likovni pouk odnese dotedanje naturalistično imitativne koncepcije in se čimprej zasnuje na načelih sproščene ustvarjalnosti otrok ter na širokih osnovah vsepobne likovne izobrazbe, kakor to tudi predvideva novi učni program. Pri tem je bilo tudi govora o vseh težavah, ki pri tem nastajajo, ter o možnostih in načinu, kako bi se jim izognili.

Za ilustracijo sodobnih likovnih pedagoških načel in metod je bila za udeležence posvetovanja prirejena interna razstava o likovni vzgoji otrok Jugoslavije. Na njej so bila prikazana dela predšolskih in šolskih otrok z osemletnih in nižjih gimnazij z vseh področij likovnega udejstvovanja v najrazličnejših materialnih in tehnikah.

Udeleženci posvetovanja niso samo ugotovili principov bodočega dela, temveč so sprožili tudi številne predloge za njihovo čim hitrejšo realizacijo. Ena največjih zaprek za uresničitev novih likovno-pedagoških principov in splošne estetske vzgoje mladih generacij je nedvomno pomanjkanje strokovnih kadrov. Ker akademije likovnih umetnosti in višje pedagoške šole spričo prevelikih potreb ne morejo ugoditi vsem zahtevam prosvete in je zato likovna vzgoja naše mladine močno okrnjena, je treba Zveznemu zavodu za proučevanje šolstva predlagati, da formira komisijo, ki naj v duhu nove koncepcije likovne vzgoje prouči vprašanje vzgoje kadrov za likovni pouk in v najkrajšem času predlaga rešitev tega problema.

Do takrat pa je nemudoma treba ukrepati sledeče:

1. Na učiteljska je treba namestiti najkvalitetnejše likovne pedagoge. Sprito specifičnosti njihovega dela, ki zahteva neprestanega študija, je tem treba nuditi ugodnejše pogoje za delo. Likovno vzgojo je treba razširiti na vseh pet let šolanja, učni program pa priključiti novim koncepcijam likovne vzgoje. Metodiko likovne vzgoje mora predavati samo likovni pedagog.

2. Na višjih pedagoških šolah je treba učni program koordinirati z učnim programom osemletke.

3. Na akademijah likovnih umetnosti je treba takoj ustanoviti odseke za likovne pedagoge, s tem v zvezi uskladijo program dela in zlasti v zadnjih semestrih uvesti obvezno hospitiranje na tistih šolah, kjer poučujejo dobri likovni pedagogi.

4. Na večjih osemletkah je treba namestiti likovnega pedagoga, ki naj bi imel funkcijo mentorja.

5. Sedanjim učiteljskim kadrom je treba posvečati vso skrb za njihovo strokovno izpopolnjevanje, ker bodo le tako lahko uspešno vršili likovno pedagoško delo.

6. Zaradi strokovnega izpopolnjevanja je želeli, da zvezna komisija za likovno vzgojo poišče možnosti za publiciranje problematike likovne vzgoje v obliki biltena ali časopisa.

Koncepcija likovne vzgoje, ki je formulirana v sedanjem predlogu programa likovnega pouka, je povsem pravilna.

Likovni pouk v srednjih šolah ne sme biti prekinjen in je zato neobhodno treba poskrbeti za njegovo kontinuiteto.

K sistematični likovni vzgoji spada tudi seznanjanje mladine z vrhunskimi umetniškimi deli bodisi v originalih ali v reprodukcijah. Ljubzen do likovne

umetnosti, zlasti še domače, je treba gojiti sistematično že od rane mladosti. V ta namen so potrebne kvalitetne reprodukcije največjih svetovnih in domačih likovnih stvaritev. Če posamezne šole zanje ne bi imele materialnih sredstev, bi le-te nabavljali posebej, za to osnovali organizirani razstave z določenimi temami in likovno vzgojnimi cilji, ki bi obšle vse šole z njihovega področja. Denarna sredstva, potrebna za uspešno delo teh centrov, bi morali oskrbeti republiški sveti za prosveto. K obveznostim likovnega pouka spadajo tudi izleti, prirejeni z namenom, da si mladina lahko ogleda pomembne kulturne in umetniške spomenike.

Nujna potreba terja izdajanje strokovne edicije s področja likovnega pedagoškega dela. Na tem področju je doslej bilo zelo malo storjeno, izšlo pa je celo nekaj takih del, ki so naravnost škodljiva za pravilno usmerjeno likovno vzgojo.

Vloga likovnega pouka se ne sme omejiti zgolj na ožek delokrog v šoli, temveč se mora razširiti na vse okolje, v katerem mladina živi. Saj arhitektura mest, ulic, šol, igrišč, razni predmeti vsakdanje uporabe, plakati, reklame, urejanje izložb, oblačila itd. neprestano pozitivno ali negativno vplivajo na likovni razvoj doraščajočega človeka. Da se torej zagotovi estetska kvaliteta celotne proizvodnje, je treba posvetiti skrb vsem oblikam likovne koncepcije.

Solske zgradbe je treba graditi tako, da bodo stimulativno vplivale na delovne sposobnosti otrok. V ta namen je potrebno sodelovanje arhitektov, slikarjev in kiparjev, ker je le s sintezo vseh panog likovne umetnosti mogoče doseči rezultate, ki bodo ustrezali sodobnim zahtevam.

Solske in druge knjige, namenjene otrokom, časopisi, slikalnice, igrače itd. morajo vselej biti v skladu s principi sodobne oblikovanja.

Pri vsem tem morajo likovnemu pedagogu za uresničitev pravilne likovne vzgoje prisločiti na pomoč prosvetne oblasti, likovni umetniki, arhitekti, umetniški zgodovinarji, muzealci in publicisti.

Pojave kiča v ilustracijah in na predmetih vsakdanje uporabe resno ogrožajo napore za formiranje likovne kulture pri mladini. Sirjenju kiča in diletantizmu se je treba upreti z vsemi sredstvi.

Razstave otroških risb, ki so jih organizirali republiški centri, kakor tudi sodelovanje naših otrok na mednarodnih razstavah, se je pokazalo kot zelo koristno. Niso pa priporočljive prepogoste razstave otroških risb, zlasti če nimajo točno določenega cilja in če eksponatov ne izberejo likovni pedagogi in likovni umetniki, ki poznajo problematiko risbe.

Ker sedanjí materialni za likovni pouk po večini niso primerni za uporabo v šoli, je potrebno sodelovanje proizvajalcev teh materialov (barv, čopičev, papirjev itd.) z likovnimi pedagogi.

Vsi navedeni sklepi posvetovanja so bili v zaokroženih oblikah sprejeti v posebno deklaracijo, ki so jo soglasno odobrili vsi udeleženci posvetovanja.

Prvo zvezno posvetovanje likovnih pedagogov je nedvomno razčistilo mnogo neresenih vprašanj ter bo pripomoglo ne samo uspešnejši likovni vzgoji v naših šolah, temveč tudi celotni likovni kulturi, ki temelji na tej vzgoji.

Francé Uršič

Šole s stoletnim jubilejem

(Nadaljevanje z 2. strani.)

splošne osemletne šolske obveznosti z avstrijskim Državnim zakonom o ljudskih šolah leta 1869 polagoma širile in odpirale nove razrede, deloma zaradi hitrega naraščanja šolobiskovalnih otrok, deloma zaradi napredka prosvete. V dvorazrednico se je najprej razširila šola v Mirni peči (1880), Prečni (1882), Bučki (1890), Fari-Vasi (1899) in v Čatežu (1905). Svoj razvoj pred drugo svetovno vojno so zaključile šole Fara-Vas kot trozazrednica (1922) šola Čatež (1930) in Bučka (1940) kot štirirazrednici, šola Prečna kot petrazrednica (1935) in šola Mirna peč kot šestrazrednica s štirimi paralelkami (1939). Ze pretni štirirazredni šoli v Bučki je banška uprava 19. junija 1940 dovolila peti razred, ki pa ga z novim šolskim letom ni odprla.

Prvotni šolski okoliš se je pozneje močno spremenil in primerno zaokrožil za šoli Mirna peč, ki pa ga z novim nastali in odcepili manjši okoliši novo ustanovljenih šol, ki so danes v njenem sosedstvu. S tem so preoddaljenim šolarjem omogočili in olajšali redni obisk šole.

V prvotnem okolišu mirnopeške šole so odprli dve šoli, in sicer šola Karteljevo v Doljnjem Karteljevu pod Hmeljnikom s šolskim letom 1910-11 in šola Globodol v Gornjem Globodolu 12. februarja 1920. Tudi po tem zmanjšanju šolskega okoliša je morala ostati šola v Mirni peči pri pouku v dveh izmenah. Število učencev na tej šoli je do druge svetovne vojne stalno naraščalo, po osvoboditvi pa je nekoliko padlo. Medtem se je vpisalo ob pričetku rednega pouka 1858. Leta 43 učencev, je dosegel vpis v začetku šolskega leta 1898-97 že število 318 in v začetku šolskega leta 1940-41 število 424. V naraščajoči stiski za učilnice so začeli v Mirni peči pripravljati gradnjo novega šolskega poslopja že leta 1928. Kupili so stavbeni prostor in dali izdelati načrt za veliko šolsko poslopje z 8 učilnicami in prostori za kmetijsko nadaljevalno šolo. Kljub temu do zidanja pred vojno ni prišlo, ker je vse nadaljnje delo

preprečila splošna gospodarska in denarna kriza.

Tudi na prvotno zelo razteg-njenem okolišu šole Fara-vas nastali dve novi šoli: ena v zahodnem in ena v vzhodnem delu. Ze zgodaj se je izločilo v soteski ob Kolpi pod slikovitimi Kuželjskimi stenami samostojen okoliš šole Kuželj. Zaradi prevelike oddaljenosti so tamkajšnji učenci obiskovali šolo v Fari le trikrat na teden. Teh težav jih je rešil Mihail Vardjan, upokojeni finančar in gostilničar, po rodu iz Črnomlja, ki je začel poučevati leta 1885 v privatni hiši v Kuželju za mesečno odškodnino po 40 krajcarjev za učence. Ta zasilna šola se je leta 1901 preselila v novo, za šolo kupljeno poslopje, zgrajeno za gostilno leta 1898. Šola je postala redna leta 1903 s prihodom regularnega učitelja.

V vzhodnem delu prvotnega okoliša šole v Fari se je prav pred prvo svetovno vojno odcepilo bregovito, h Kolpi viseče ozemlje okrog Kostela, ki je novo ustanovljeni šoli priključilo tudi nekoliko naselij iz šolskega okoliša Banje Loke. Na tem ozemlju, ki ima le majhne zaselke, so organizirali novo šolo v Kostelu, ki so jo najprej odprli kot ekskurzijsko šolo iz Banje Loke 1. marca 1914, pozneje pa se je šola že osamosvojila.

Prvotni okoliš šole v Prečni se je le malo zmanjšal s preseljenjem obrobnihih naselij v Novo mesto in v Vavto vas, kjer so šolo odprli leta 1878. Okoliš šole do poboja Trške gore. Od tudi imajo učenci iz naselij Borš in Daljni vrh do šole nad 5 km daleč.

Učni jezik na teh šolah je bil slovenski, razen na kočevski šoli v Polomu, kjer so poučevali v nemščini vse do šolskega leta 1913-20, ko je postala šola utrkavistična po odloku Višjega šolskega sveta v Ljubljani z dne 5. VII. 1919. V šolskem letu 1940-41 je od 60 učencev polomskih enorazrednice obiskovalo slovenski oddelček 30 učencev in prav toliko nemškega. Nemščino so v dobi Avstro-Ogrske poučevali kot neobvezne predmete v višjih razredih v Prečni.

Uradni jezik je bil na slovenskih šolah v zadnjih desetletjih Avstro-Ogrske slovenski.

Zlato knjigo, v katero so vpi-

sovali najboljše in hvalevredne učence, so imele šole Bučka, Fara-Vas in Mirna peč. Črnihi knjig, ki so služile za vpisovanje težje vzgojljivih učencev zaradi disciplinskih prekrškov, te šole niso imele.

Med NOB so bile šole v hudem položaju. Pouk so več ali manj prekinjali boji, sicer pa tudi druge nevarnosti. V Bučki in Polomu pouka ves čas vojne sploh ni bilo. V Bučki in njeni okolici so se po nasilni preselitvi Slovencev naselili Kočevjarji. Vsa šolska poslopja niso dočela, kaj šele osvoboditve. Vojna vihra je razdeljala dve poslopji, in sicer v Čatežu in v Polomu. Šolsko poslopje v Čatežu je bilo požgano in je pogorelo 10. septembra 1943. V Polomu je poslopje propadlo, čeprav ni bilo požgano niti porušeno. Ostalo je le golo zidovje, saj je bilo vse izropano, streho pa so odpeljali vaščani iz Zvirč, da so z njo pokrili svoje šolske poslopje. Šolska poslopja v Bučki, Mirni peči, Prečni in Vasi so sicer ostala cela, vendar so utrpela več ali manj škode.

Učiteljske in šolarske knjižnice so bile z arhivom vred popolnoma uničene v Bučki, Čatežu, Mirni peči in Polomu, skoro popolnoma v Fari-Vasi, deloma pa v Prečni.

Pri obnovitvi rednega pouka po osvoboditvi so bile velike težave zaradi pomanjkanja učil in učbenikov. Šole so imele težave tudi zaradi uničenega, odnesenega ali poškodovanega šolskega inventarja. V Polomu so obnovili pouk šole 15. februarja 1948 v bivšem župnišču. V Vasi-Fari, Mirni peči, Prečni in Bučki se po osvoboditvi nadaljuje pouk v šolskih poslopjih, ki so jih popravili. Zaradi pomanjkanja učilnic imajo pouk v dveh izmenah. V Fari-Vasi imajo 3 učilnice v šolskem poslopju v Vasi, eno učilnico pa v internatu v Fari. Poslopja teh šol danes več ne ustrezajo potrebam sodobnega pouka in ključno po gradnji novih. Novo šolsko poslopje zidajo v Čatežu, kjer si je šola v stiski poskušala prostore v razbiti bivši gostilni in v zasilnem domu. Sedaj lahko z veseljem čaka, da bo proslavila svoj stoletni jubilej z otvoritvijo novega šolskega poslopja.

I. Simonič

Odkritje spomenika Srečku Kumarju

Spomenik Srečku Kumarju bo Učiteljski pevski zbor odkril dne 25. maja na dan občinskega praznika v Kojskem v njegovi rojstni vasi v Kojskem. Njegov lik je izdelal akademski kipar Boris Kalin. Ob tej priliki bodo v Kopru in v Brdih pod pokroviteljstvom dr. Aleša Beberja tudi druge slovesnosti. Na predvečer odkritja spomenika bodo v Portorožu odkrili spominsko ploščo na hiši, kjer je Srečko Kumar umrl. Popoldne pa bo v Tartinijevem gledališču v Piranu svečana akademija, na kateri bodo sodelovali Glasbena šola iz Kopra, katere ustanovitelj je bil Srečko Kumar, učiteljski pevski zbor »Emil Adamič« in drugi.

Drugi dan bodo v Kojskem slavnostna občinska seja, spominska svečanost na grobu, odkritje spominske plošče na rojstni hiši in odkritje spomenika. Popoldan pa bo skupni na-

stop pevskih zborov z godbo Ljudske milice in še druge spominske slovesnosti.

Ob tej priliki bo obiskalo Brda večje število pevskih zborov, ki bodo gostovali po brških vaseh. Odbor za postavitev spomenika bo ob tej priliki izdelal tudi posebno brošuro, v kateri bodo razen člankov o delu in pomenu pokojnega Srečka Kumarja tudi tujni prispevki o gospodarskem, zgodovinskem in kulturnem pomenu naših Brd. To bo obenem prva večja brošura, ki bo v besedi in sliki prikazala življenje in razvoj Brd, zato bo obenem tudi neobhodni priručnik za šole.

Ta dan, ki je obenem Praznik mladosti, bo tudi poseben praznik za prosvetne delavce, saj je bil pok. Srečko Kumar eden med največjimi vzgojitelji naše dobe. Dediščina njegovega poslanstva še vedno oplaja naše zborovodje in pevske zборе.

IZ UPRAVE

Uprava »PROSVETNEGA DELAVCA« ponovno prosi naročnike in šole, ki še niso poravnali naročnine za prejšnja leta, naj to nemudoma stori. S tem, da ne izpolnjujejo svojih obveznosti do našega skupnega glasila, povzročajo upravi samo mnogo nepotrebnega dela in veliko materialno škodo. Zato naproša uprava tudi šolska vodstva in odbore sindikalnih skupin na posameznih šolah, naj vplivajo na članstvo, da bo čimprej poravnalo svoj dolg.

V kratkem bo uprava zopet začela razpošiljati opomine vsem tistim naročnikom, ki še niso poravnali naročnine do konca leta 1957.

Iktrati prosi uprava šolska vodstva in društvene blaginjske, naj jo sproti obveščajo o vseh spremembah na njihovih šolah. Ponovno je ugotovila, da je pošiljala časopis po nekaj let na šole, na katerih naslovljenec že zdavnaj ni bilo več.

Naročnino naj blaginjski nakazujejo za več mesecev skupaj, ne pa za vsak mesec sproti! Zaradi lažjega poslovanja ponovno priporoča uprava sindikalnim skupinam na šolah, naj se glede pobiranja in nakazovanja naročnine osamosvojijo.

Prosvetni delavci - esperantisti

Skupina učiteljev in profesorjev esperantistov v Ljubljani je prešla v Okrajni odbor učiteljev esperantistov in ima tako svoje lastno esperantsko društvo, ki bo še bolj skrbelo za jezikovni in kulturni dvig svojega članstva in za uspešnejše poučevanje tega jezika v naših šolah. Ob ustanovitvi se bili prisotni tudi delegati iz Maribora, Ptujja, Celja in Postojne.

Po temeljiti analizi dosedanjega dela so sprejeli sklepe, ki so potrebni glede na naraščajoče zanimanje pri prosvetnih delavcih in učencih vseh šol, kjer se esperanto že poučuje kot neobvezen predmet in kjer se že kažejo uspehi. Poleg svojega jezikovnega izpopolnjevanja bodo člani skrbeli tudi za mladinsko čtivo v esperantskem jeziku. V časopisu La progreso bo posebna stran posvečena samo mladini, iz Celicbana in Plominirja pa bodo v esperanto prevedli najboljše prispevke. Izdali bodo tudi svojo pesmarico. 25. maja bodo imeli svoj festival z bogatim sporedom, za mladino osnovnih šol, ki se učijo esperantskega jezika, bodo pripravili izlet na Zbiljsko jezero, mladina srednjih šol pa pojde v Koper.

Pedagogi esperantisti se sestajajo mesečno v Ljubljani, kjer si izmenjujejo svoje izkušnje v poučevanju tega jezika in se tudi sicer pomenijo o najrazličnejših strokovnih zadevah, saj imajo svoj aktiv, ki je vključen v Jugoslovansko društvo pedagogov esperantistov, ta pa v mednarodnem esperantskem društvu. Lani so imeli v Kranjski gori mednarodni kongres pedagogov esperantistov, letos pa se bodo udeležili podobnega kongresa v Novem Sadu.

Razumljivo je, da bogatijo svoje znanje v esperantskem jeziku, preko njega pa sprejemajo kulturne zaklade najrazličnejših narodov, katerim posredujejo tudi našo kulturo in ki jih lahko seznanjajo tudi z našimi napori in uspehi. Vrsto esperantistov prosvetnih delavcev se hitro množi, ideja mednarodnega sodelovanja je zlasti za prosvetne delavce po tej poti najlažja in tudi najuspešnejša.

Jok

USTANOVNI OBRNI ZBOR

Društva za moderne žive jezike LRS bo v nedeljo, dne 11. maja 1958, ob 9. uri dopoldne v šolski dvorani I. gimnazije v Ljubljani, Vegova ulica številka 4.

Dnevni red:

1. poročilo pripravljalnega odbora
2. volitve
3. ustanovitev odsekov
4. razno

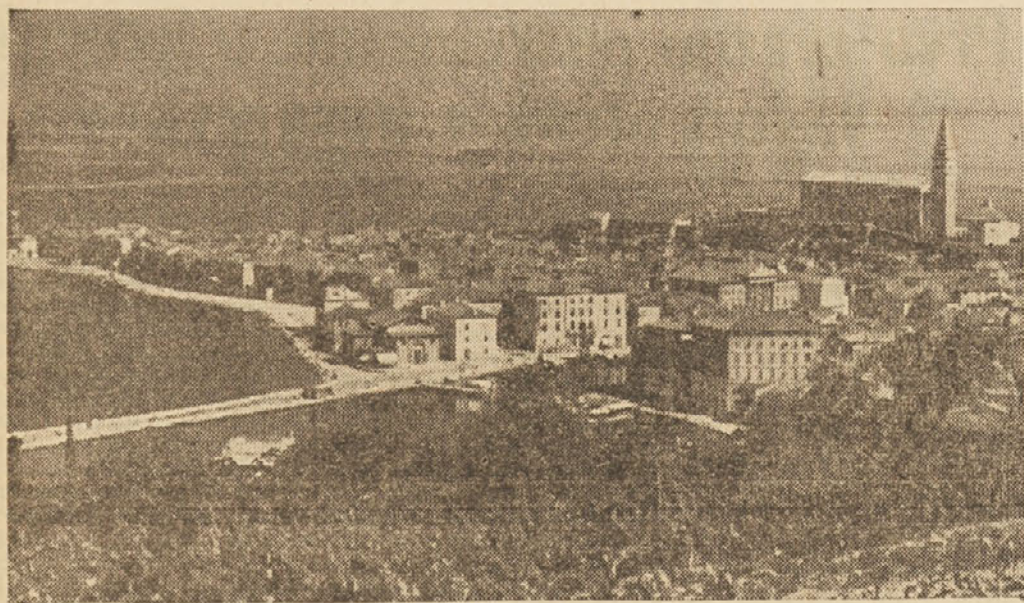
Vabljeni vsi učitelji in profesorji tujih jezikov v LR Sloveniji ter vsi tisti, ki se zanimajo za dvig pouka tujih jezikov v našem šolstvu in na področju izobraževanja odraslih.

PRIpravljALNI ODBOR

O izbiri eksperimentalnih šol

Pri menjavanju povojnih učnih načrtov je bila osnovna napaka v tem, da smo spreminjali učne načrte brez temeljitih, vsestranskih in sistematičnih analiz. Zato je vse hvale vrednega odločitev Zavoda za proučevanje šolstva LRS, da je ustanovil v Sloveniji 20 eksperimentalnih osemletnih šol, kjer naj bi v praksi proučevali osnutke novih učnih načrtov pod neposrednim vodstvom Zavoda za proučevanje šolstva in šolskih inšpektoratov, preden bi postali splošno veljavni. Zamisel je idealna. Pri realizaciji te zamisli pa nastajajo različne ovire in težave, ki pa izvirajo v gl

DRAGO ULAGA:

Človek, pridi vendar na sonce

(Nekaj misli o odnosu prosvetnih delavcev do življenja v naravi in do športnega razvedrila).

Lepega dne, morda že danes ali jutri, bo pri nas prava pomlad, ko bo vse okrog hiš cvetelo in dehtelo, ko bo na travah in njivah poglano novo življenje, ko bo celo po zakotnih mestnih ulicah svetleje in topleje. Takrat te bo prišlo, da bi si sedel na kolo in se napotil po beli cesti kamorkoli, da bi prijel za delovno orodje, se sklonil k plodni zemlji in jo začel obdelovati, ali pa, da bi se pridružil mladim na igrišču in poskočil za žogo. Konec koncev si le del narave in ne moreš biti popolnoma ravnodušen v tistih prvih dneh sončne pomladi, ko ti sleherna bilka, sleherni cvet in sleherna živalca pripoveduje, da se vse, kar je živo, bori za rast in razmah, za cvet in sad, za seme in ohranitev vrste.

Niso prazne besede, če govorimo o novih življenjskih silah. Otroci so postali razgibani in veseli, z igrišča se razlega smeh, celo obrazi odraslih in postaranih ljudi se ti zdijo vedrejši, odkar so odložili zimske suknje. Včasih si človek tako zelo začel, da bi hodil in tekal po gozdu, se vzpel na prisojno pečino in se razgledoval po širnem svetu. Ključavnice se oglašajo v njem, klic iz pradavnih časov, ko še ni bilo velikih mest in tovarnih rudnikov, ko so še bili ljudje poljedelci in pastirji, živeli med njivami, pašniki in gozdovi.

Odtujili smo se naravi, in vendar si jo, morda prav zaradi tega, tem bolj želimo. Ključavnice: »Človek, pridi vendar na sonce, da ti tebožajo sape, vzpi se na goro, da ne boš pozabil, kako čudovito lep je svet...«, ta klic se oglašajo tako nekako kakor glas vesti. Svari nas, iz prabistva narave prihaja, zato ga ne smemo preslišati. Pred čim svari? Pred nenaravnim načinom življenja, pred sedenjem v zaprtih prostorih, pred telesno komoditeto in neaktivnostjo, ki vodi v mehkužnost.

Človeška družba je čutila in spoznala, da terjajo spremeni pogoji življenja novih akcij. V Veliki Britaniji, najbolj razviti industrijski državi, so pred sto leti ustanovili prvo alpinistično društvo, že poprej pa se je pojavilo tam tudi športno gibanje. Ljudje, ki so zastupili plug in sekira, se spet po malem vračajo k naravi kot planinci, lovci, ribiči, kolesarji, smučarji, taborniki, igralci golfa, tenisa, nogometa. Narava je dobila večjo veljavo kakor kdaj koli, na težko pristopne gore vodijo markirane stezice, vse bolj se zanimamo za fiziološki učinek telesnega gibanja, davno smo že odložili sončnike in slamičke, postali smo pristaši sončnega.

Pojavil se je nov tip vzgojitelja: telovadni pedagog! Ve-

nomer vam ponavlja biološko dognanje, da delo razvija organe in da delo tudi ohranja organe. V mladosti naj bi se organi s telesnimi vajami razvijali do popolnosti, fant in dekle naj bi postala zdrava, vzdržljiva in za sleherno delo sposobna, v zrelih letih pa naj bi se z rekreacijskim športom branili pred pojavi prezgodnjega staranja: pred pešanjem srca, atrofijo mišičja, rejenostjo, komoditeto, počasnostjo, toplostjo in podobnim.

V svetu so se pojavile na znanstveni ravni napisane knjige o umetnosti zdravega načina življenja. Valter Pitkin (ZDA) je izdal znano delo »Life begins at forty« (Življenje se pričneja s štiridesetimi leti). Pitkinovo knjigo so ljudje prav tako razgrabili kakor pred pol stoletja »Moj sistem« danskega zdravstvenega delavca J. P. Müllerja. Vsi priporočajo bivanje v naravi, telesne vaje, fizično delo, zmernost v jedi in pitju in dobro voljo. Dr. Karl Diem, 76-letni športni profesor v Kölnu, priporoča vsakdanji tek na prvi razdaljo kot vajo srca, poleti tudi plavanje, pozimi smučanje. Še dandanes ga lahko vidite, kako sam dela to, kar uči, kako teče vsako jutro okrog stadiona, preden začne s službenim delom. Dr. Jackson, 80-letni kanadski zdravnik, piše v svoji knjigi »How to be always well« (ki je izšla tudi v nemščini in 45.000 izvodih z naslovom »Nie mehr krank sein«), da vsak dan veliko hodi. »Vsak dan prehodim približno po 16 km in kljub svojim 80 letom ne poznam utrujenosti.« Dr. Jackson priporoča za zdravo starost in dolgo življenje gimnastiko, hojo v naravi, preprosto hrano ter sončne, zračne in vodne kopeli.

To bi bilo le nekaj avtorjev, ki so z lastnim zgledom potrdili pravilnost biološkega dognanja, da vsestransko delo ohranja organe. Če so še pred desetletji menili, da je šport samo za mladino, poznamo dandanes primerne telesne vaje za vse starostne stopnje: 40-letnike še najdete med telovadci in smučarji, 50-letnike med alpinisti in kegljači, 60-letnike med lovci in balinarji, 70-letniki med planinci in kopalci. Po namenu razlikujemo dandanes tri glavne vrste športa: vzgojni šport, tekmovalni šport in razvedrilni šport. Vzgojni je za mladino, tekmovalni za fante in dekleta, okrog polnoletnosti, razvedrilni ali rekreacijski za ljudi v poklicih.

Na ameriških inštitutih za telesno vzgojo so uvedli posebno specializacijo za poklice »direktorja rekreacije«. Tovrstne direktorje nastavljajo pri velikih podjetjih z nalogo, da organizirajo vse potrebno za zdravo športno udejstvovanje delavcev in nameščencev

v prostem času. V Sovjetski zvezi imajo že 22.000 strokovnjakov za gimnastiko v proizvodnji — imenujejo jih »metodiki«. V nemški strokovni literaturi opazimo, da se resno pripravljajo na probleme bližnje prihodnosti, ko bi privedel razvoj do skrajšane delovnega časa in do še večje redukcije telesnega dela. Tudi nemški sociologi in pedagogi vidijo v atomski dobi nevarnost za telesni razvoj in odpornost ljudstva.

Naj gre razvoj v industrializacijo in avtomatizacijo svojo normalno ali pospešeno pot — ne glede na to, ali se bodo problemi odvečnega prostega časa in pomanjkanja fizičnega dela pojavili pri nas jutri ali pojutrišnjem, mora veljati tudi za nas klic »nazaj k naravi«, klic zdravega instinkta, ki vabi na sonce, k vodi, k zemlji, k udeležitvi v naravi. Prosvetni delavci, zlasti šolniki, moramo temu klicu temu bolj prisluhniti, ker imamo opravka z mladimi ljudmi. V teh so biološke potrebe po telesnih vajah, po igrah in športu že veliko bolj žive in aktualne. Zdravje prekine z vsem, kar ga lahko ohranja čilega, kdor prereže korenine, ki ga vežejo z materjo naravo, kdor pozna v svojem načinu vsakdanjega življenja samo še resno delo, uživanje hrane in počitek, je krenil na pot, ki vodi po malem v utrujenost, naveličenost, topost. Razen komoditete in iz nje izhajajoče rejenosti so to prvi znaki staranja — prezgodnjega, nepotrebnega staranja. Prvi znaki odmiranja ustvarjalnosti!

Res je sicer, da nas lahko vneto intelektualno delo, študijske stroke, združen z izpolnjevanjem metode podajanja ohranja umsko kolikor toliko čile — Pitkin celo trdi, da se intelekt tako dolgo razvija, dokler mu kaj pametnega privoščimo — vendar ni nikakih razlogov za to, da bi se po nepotrebnem postarali in telesno oslabili, ko imamo vendar opravka z mladino. Koliko več ji lahko nudimo, če smo zdravi, vedri, pri močeh, dobre volje!

Učitelji moramo biti kar se le da »sodobni«, ne samo po nazorih in znanju, tudi po načinu življenja, po navadah in okusu. Nikakor ni dobro, če se prosvetni delavci ne zavedajo, da je prava pravzaprav dolžan skrbeti tudi za svojo fizično kondicijo, kakor pravimo v športu. Treba je delati in študirati, prav tako pa je treba tudi skrbeti za zdravo razvedrilo, za delo na planem ali za šport, da bi ohranili najboljše delovno zmogljivost in elan tudi za tista leta, ko smejemo v drugih poklicih morda opesati, mi na ne, ker moramo s časom napreje in imamo opravka vedno le z mladimi in zahtevnimi gijenci. Zato ni dobro, če kdo od nas izgubi smisel za lepoto letnih časov, če se drži svojih zaprtih prostorov ne glede na mikavnost cvetočih pomlad in če ne razume mladih ljudi, ki se ne oziirajo skozi okna šolskih učilnic iz nespoštljivosti do predavatelja, temveč iz podzavestnega hrepenenja po zdravju, po zdravi rasti. »Pojdite iz svojih učilnic na prosto,« piše Taore. »Ne nosite dreves v šolske sobe, temveč premestite šolo med drevesa. Išcite življenje tam, kjer je.« Mar ne bi bilo lepše telovaditi na trati, kakor med štirimi stenami ob brnečem ventilatorju? Mar ne bi mogli, če je lep pomladni dan, pogostje opraviti lekcijo zemljepis?

Tanke ali zgodovine na prostem? Mar je glava res edini del človeškega telesa? Prav bi bilo tudi za nas, da bi pristihnili klicu davnine, ki se oglašajo v nemirnih šolskih otrocih. dijakih in dijakinjah, vajencih in vajenkah: Človek, pridi vendar na sonce, odloži odvečno oblačilo, kreni z vsakdanjih poti v gozd, na hrib. Pa le pospeši korak, da boš prezračil pljuča — kako dolgo jih že nisi, kako dolgo že nisi tekel, poskočil, lovil žogo?

Mnenja naših šolnikov o mladinskem tisku

V ljubljanskem okraju je samo po osnovnih šolah 147.700 naročnikov na Cicibana, 5.612 naročnikov na Pionirja, 8.781 naročnikov na Pionirski list, 1.571 na Cebelico, 762 na Kondorja, 1.689 na Sinjega galeba, ne računajoč še naročnike na Radost, Globus, Obzorja, Zlato ptico itd.

Ker te mladinske liste uporabljajo učitelji pri pouku, mladina pa za domače čtivo in je učitelstvo pobornik za dobro mladinsko knjigo, je tudi prav, da slišimo, kako sodi učitelstvo o uporabi in vrednosti teh listov.

Razredniki I. razreda menijo o Cicibanu:

Vsebinske sestavke je pretežka in predolga, stavlji kilometrski. V prvem polletju je premočno kratkih sestavkov z velikimi tiskanimi črkami. Otroci pogrešajo basni, ki jih imajo najraješi (Sentvid-Ljubljana). Ciciban je vsebinsko dober, le nekateri sestavki so preobširni za 1. šolsko leto. Črke naj bi bile večje vsaj tam, kjer je snov pravilno zajeta (Homec).

Članki v Cicibanu, na katerega so naročeni večinoma učenci nižjih razredov, naj bi bili krajši (Dobrova).

Slike so večinoma neprimerne, posebno matere so naslikane drastično. Slikanice naj bi bile večbarvne. Naslovi so prepovršeni. Otroci je že po naravi nagajali, ker so površnost, zato naj bi bile njegove vzorne knjige vzorno urejene in estetsko napisane. Predpisana je pokončna lista, zato naj v mladinskem listu to upoštevajo, ker otroci posnema in prepisuje iz Cicibana. Najslabši primer je iz Cicibana št. 5 (Sentvid-Ljubljana).

Za to stopnjo prideta v poštev Ciciban in Cebelica. Dosegle jih nismo mogli uporabljati, ker sestavki za nižjo stopnjo niso bili primerni niti po vsebini niti po tisku. Otroci v teh letih razumejo le lahke zgodbe in primerne pravilice. Če naj jih res razumejo, mora biti tudi zgradba stavka primerna, odpadejo naj težko razumljivi izrazi. Želimo, da bi bile vsaj prve štiri knjižnice Cebelice tiskane z velikimi črkami, da bi jih otroci lahko čimprej brali. Tudi tisk ne sme biti preveč stisnjen, da ne dela otrokom prevelikih težav (Vrtača-Ljubljana).

Članki v Cicibanu bi morali biti v glavnem krajši, da bi bili uporabljeni za obnavljanje v šoli. V dolgih člankih se učenci zgubijo, čeprav jih obravnavamo po odstavkih. Tudi časa primanjkuje za dolge članke (Turnjice).

Knjižnica Cicibana pa to šolsko leto ne ustreza starostni stopnji otrok, če računamo, da so te knjige namenjene učencem 1. in 2. razreda osnovnih šol. Kot prejšnja leta bi morale biti te knjige do konca prvega polletja tiskane samo z velikimi tiskanimi črkami. Tudi vsebina je za to stopnjo pretežka in nedojemljiva. Ilustracije so nedojemljive in nepravilne, prav tako ponekod ne ustrezajo tekst (v tekstu Zelenka, je karta narisana rdeče, na kar otrok takoj opozori). Prav tako so nekateri sestavki težki tudi v Cicibanu, poudarjamo, da za prvi in drugi razred osnovne šole. Ti sestavki bi sodili v 4. ali 5. razred obvezne šole (Preska).

Ciciban za prvi in drugi razred ni primeren zaradi pretežkih in neprimerljivih sestavkov. V sestavkih je čestokrat zajeta snov, ki je otrokom glede na teritorialno oddaljenost nerazumljiva, prav tako tudi otroci ne razumejo vsebine, ki naj bi prikazovala področje znanosti in tehnike. Tudi ilustracije so otrokom za to stopnjo večkrat težko doumljive (Mengeš).

Ugotavljamo pa iz leta v leto, da je ta list vedno manj uporaben pri pouku, ker ima za učence nižje osn. šole vse predolgo, večkrat tudi pretežke sestavke. Spise o aktualnih dogodkih prinaša skoraj redno prepozno, ko je že vse mimo.

Ilustracije v Cicibanu so sicer sodobne, a učenci njih pomena čisto ne razumejo, zato jim niso všeč in jih odklanjajo. V svojih risbah je našim otrokom najbližja Marlenka Stupica (Vič-Ljubljana).

Ciciban ni prav primeren za učence 1. in 2. razreda, katerim je praznopraven namenjen. Njegova vsebina je večkrat predolgozvečna in pretežka za to stopnjo. Ilustracije in slike mnogokrat ne morejo prispeti k likovni vzgoji, pa tudi k estetski vzgoji ne (Jarše).

Tisk in vsebina Cicibana nista primerna za 1. razred. Vsebinske je pretežke, tisk predoben. Ciciban naj bi imel v svojih številkah vse do noveletne letke, vsaj do polovice vsega tiskanega z velikimi črkami, ker je namenjen predvsem učencem 1. razreda, po semestrom (Tone Tomšič — Ljubljana) pa z nekoliko manjšimi tiskanimi.

Razredniki II. razredov izjavljajo:

Za učence II. razreda je Ciciban pretežak in nerazumljiv

Sestavki so predolgi in v nekaterih se tudi vsebina odmika jedru. Izrazi so pretežki za to stopnjo otrok. Dobro bi bilo, da bi kratka vsebina spisov dala močan poudarek na družbeno in še posebej na moralno vzgojo. Snov sestavkov naj se približa novemu učnemu načrtu, še posebej pa spoznavanju narave in družbe.

Otroci bi radi brali kaj lažjega, kar jim je bližje, ne pa o vzporednih, česar še ne razumejo in jim tudi ne moreš razložiti. Tudi slike v Cicibanu so odmaknjene otroškemu življenju in otroški fantaziji, saj ne morejo razumeti novega stila slikanja in risanja. Želijo si več ugank in križank (Sentvid-Ljubljana).

Ciciban ima zadosti sestavkov, ki so primerni za učence II. razreda. Tudi zbirka Cebelica je privlačna in otrokom razumljiva vsebine, tudi ilustracije ugaajo (Homec).

Mladinska literatura (Ciciban, Cebelica) naj bi nudila učencem do konca prvega polletja več teksta z velikimi tiskanimi črkami. Sedanjega tiska učenec 1. razreda v tem času ne zna rabiti. Večbarvna slikovna dela v Cebeliici bi bila privlačnejša. Pionirski list je bogat, vendar za najmlajše revni (Ponikve).

Zelja je, da bi bilo čtivo v Cicibanu res primerno za naše mlajše šolarje, t.j. za učence 1., 2. in 3. razreda. Zal se to mnogokrat pojavlja in se piše o stvarih, ki jih otroci v tej dobi ne morejo doumeti. Tudi črke v naslovih so včasih tako skrotovčene, da jih male glavice težko razberejo. V slikah in risbah naj ne bo onih pošastnih obrazov, divjih oči, surovih kretanj, ker to ne vpliva najbolj na učence v tej starosti (Temenica).

Razredniki III. razredov so menja:

Ciciban ima mnogo sestavkov, ki otroke te starosti zanimajo. Dečki so zlasti navdušeni nad sestavki, ki govorijo o tehniki, n.p.r. prva ladja na atomski pogon, sestavki o satelitu, sestavki o hidrocentralah. Na tej stopnji otroci te sestavke že razumejo. Prijaajo jim tudi partizanske zgodbe, kot je bila Partizanova breskev in Pionirji pred 15. leti. Deklice so bolj vnete za pravilice (Sentvid-Ljubljana).

O Cebeliici imajo sledeče mnenja:

Zaželene so domače pravilice, ne samo tuji prevodi. Otroci se ne znajdejo v tujih izrazih in okolišč. Slikanice naj bodo estetsko barvane. Starši težko žrtvujejo denar za mladinske liste, ki so dovolj dragi, otroci pa potem ne najde v mladinskem tisku tistega, kar bi morali (Sentvid-Ljubljana).

Učenci radi segajo po teh knjigah. Odlično pa nam mnoge od njih tudi služijo pri pouku (Vič-Ljubljana).

Cebelica prinaša velikokrat slabe, nevezgane pravilice, n.p.r. pravilica Miška si izbira ženina; polna je verskih pojmov, katerih otroci, zlasti naprednih staršev, sploh ne poznajo. Pri nas ali po svetu je še mnogo boljših pravilic, ki bi bile vzgojnejše od te. Vsekakor bi morali bolj paziti, kaj dajemo našim otrokom v knjigah (Moste).

V drugem razredu, drugo polletje, Cebelica že ne zanima več otrok, treba bi bilo objavljati zanimivejše tekste. Manjka jim kratkih dramatskih sestavkov. Teksti so mnogokrat predolgi in brez oprijemljive vsebine, niso pisani za 7 do 8-letne otroke. Črke, zlasti pa napisi, morajo biti preprosti, jasni, ne pa podobni rebusom. Tudi z ilustracijami v Cicibanu so mnogokrat otroci zelo nezadovoljni. Rajši manj ilustracij in bolj preproste, da bo namen dosežen. Cebelica je vsebinsko posrečena z izjemo Miškinega ženina. Dosele so se ogrevali za Cebelico tudi zaradi ilustracij, ker so bile dokaj razumljive (Vrtača-Ljubljana).

Knjižnice Cebelice naj bi bile vsaj v začetku šolskega leta (do 3. številke) tiskane z velikimi črkami, z malo teksta in več slikami. Ilustracije v Cebeliici so mogoče na umetniški višini, vendar za otroke včasih v neudatni obliki (Zlata vrtnica) (Brezovica).

Pionir:

Na Pionirja v tretjem razredu otroci še niso naročeni, ker je pretežak. To je list za učence višjih razredov. Najbolj zanimiva rubrika v tem listu je »Zgodovinski mozaik«, ki je otrokom 3. razreda še tuj, ker se še ne učijo zgodovine same (Sentvid-Ljubljana).

Pisec člankov v Pionirju naj tekst prilagodi učni tvarini takoj 3. in 4. razreda (Tone Tomšič-Ljubljana).

V Pionirju so nekateri spisi pretežki za to stopnjo. Učenci zelo radi prebirajo pisemca pionirjev. Tako se seznanjajo s problemi, zgodovino in drugimi stvarmi iz raznih krajev Slovenije. Ilustracije so zadovoljive (Brezovica).

Pionirja se učenci 4. razreda vsak mesec zelo razvesele. Navdušeni so nad krajšimi sestavki, zlasti nad sestavki v obliki povestic. Najprej preberejo dopise drugih pionirjev, potem se lotijo križank. Z velikim navdušenjem beho poročila o športu, žal pa jih ni v vsaki številki (Sentvid-Ljubljana).

Pionir je po vsebini za to stopnjo (4. razred) duševnega razvoja otrok pretežak in je po vsebini zato neprimeren (Mengeš).

Pionirski list:

Članki so glede na gospodarska in politična dogajanja nujni, morali pa bi biti nekoliko primernejši sestavljeni za to stopnjo. Iz področja znanosti in tehnike so članki po vsebini otrokom težko razumljivi (Mengeš).

Pionirski list naj bi prinašal čimveč sestavkov, ki naj služijo kot dopolnilo k učnemu načrtu, posebno iz spoznavanja narave in družbe (T. Tomšič-Ljubljana).

Ko dobe učenci novo številko, najprej pregledajo vse slike in dopise pionirjev. Seveda jih najbolj zanima, ali je med dopisniki tudi kak dopis njihovih znancev. Z navdušenjem sledijo razvoju tehnike. Prav gotovo bi med našimi pionirji našli dovolj prostovoljcev za polet s satelitom v vesolje. Zgodovinski mozaik jih vedno navduši, zlasti, kadar jim je njegova snov iz zgodovine že kolikor toliko znana. Seveda tudi pustolovski zgodbo zelo radi berejo (Sentvid-Ljubljana).

Tudi ostali mladinski listi Pionirja in Pionirskega tiska je vsebinsko primeren za 3. in 4. razred. Pionirski list naj bi prinašal sestavke o pomenu zgodovinskih in drugih dogodkov v teden prej, da te sestavke lahko obravnava učitelj skupno z učenci pri sloj. jeziku ali zgodovini. Pozdraviti je izdaje oziroma ponatise knjig, ki služijo učencem kot domače čtivo (Homec).

Sinji galeb:

Želimo, da bi pri tej knjižnici zbirki izšlo več del domačih avtorjev, čeprav imajo in radi berejo tudi te knjige, ki prihajajo iz tujine. Zato želimo, da bi bila zbirka Zupančičeve »Sto usank« Ali Askerteve poezije (Sentvid-Ljubljana).

Želimo več del domačih pisateljev, da bi jih lahko izkoristili kot predpisano domače branje (Ljubljana-Prule).

Pri Sinjem galebu so nekateri knjige za podeželske otroke vsebinsko pretežke, posebno za 4. in 5. razred. Ti otroci še niso tako razgledani kakor nekateri mestni, ker se starši premalo ukvarjajo z njimi (Brezovica).

Obzorja:

Pravilnice Obzorja otroci zelo radi berejo, ker so kratke in zanimive. Pogrešamo pa v njih nekoliko več slik, ki bi otroke bolj pritegnile in jim še bolj vzbudile zanimanje za to knjižico in branje.

Splošno:

V zbirkah mladinske knjige naj bi bilo več snovi iz domačega slovstva, manj prevodov. Nekateri naklade so bile premajhne (Jurij Kozjak, Visoka kronika). Cebelica naj v zbirkah upošteva predvsem pravilni svet, domačo snov, ne pa prevode z odmaknjanim svetom in tujimi imeni in kraji (Cerknica).

Snov v mladinskih listih je večkrat pretežka, zlasti v Cicibanu za prvi razred. Isto velja tudi za Pionirski list. Vendar pa ga učenci radi berejo. Zelo radi rešujejo križanke (Grahovo).

Za mladinski tisk se učenci zelo zanimajo. Nestrpno pričajo

kujejo v-ako številko in jo z veseljem prebirajo. Navdušeni so nad pisanimi slikami v Cicibanu. Zgodbe iz partizanskega življenja jih zelo zanimajo, majo pa jih tudi krajše pravilice in povesti. Na žalost v Cicibanu prevladuje mnogo dolgih beril, katerim otroci, ki se še borijo z branjem, vsebinsko ne morejo slediti. Taka berila niso primerna za obravnavo v šoli, mi pa radi uporabljamo Cicibana namesto čitank in si želimo vsebinsko dobrih in kratkih sestavkov. Razredniki elementarnih razredov pogrešajo predvsem berila z velikimi tiskanimi črkami. V četrtih razredih uporabljamo pri branju Pionirski list, saj je v njem mnogo zanimivih člankov iz vseh področij. Pionirji se zanimajo predvsem za življenje svojih vrstnikov in za šport. Poljudno pisani članki o dogodkih v svetu seznanjajo pionirje z življenjem izven domovine. Manj privlačni za osnovno šolo je Pionir. Članki so za to razvijno stopnjo pretežki, zato si ta list ne utre poti med mladino. List je primernejši za višje razrede. Predlagamo, da bi imele ilustracije na ovitkih tudi ustrezno poljsko v tekstu (Brdo).

Mladinski tisk — Sinji galeb in Kondor — naj bo nastanjen v toliki nakladi, da ga dobe tudi stalni naročniki na šolah. Dedek Mraz je namreč kupil vso naklado Sinjega galeba in tako so otroci, stalni naročniki, ostali brez knjig (Homec).

Mladinski listi naj prinašajo več pripovedk, pravilic, zgodovinskih povesti v lahki obliki iz življenja ljudi in iz zemljepisa, kakor potovanje po Afriki, Aziji in drugih celinah (Smarje-Ljubljana).

Pionir ne ugaia, bil naj bi manj literaren in bolj praktičen (Temenica).

Z mladinskimi listi so učenci zadovoljni. Liste v celoti preberejo vsi učenci, pa tudi starši so redni bralci in ga pohvalno ocenjujejo. Učencem pa dela težave branje besed oziroma imen v tujih jezikih. Zato želimo, da bi bila ta imena v oklepaju pojasnjena z izgovorjavo. Nadalje si želimo še več zabavnega čtiva (predlog za zbirke Mali Pavliha), ki bi vseboval smešne, zabavne uganke itd.

Mladinske zbirke učence zelo privlačljajo. Tu naj bi se založnica ozirala na obvezno čtivo v šolah, ne pa morda obratno. Zato bi bila nujna povezava z učitelji in profesorji. Ti naj bi sestavili seznam obveznega čtiva in tem naj bi sledila izdaja knjig. Zavedati se moramo, da se šole glede na majhne proračunske postavke za šol. knjižnice ne morejo zalogiti z zadostnim številom vseh izšlih knjig teh zbir, ki bi zalejele tudi še širši krog bralcev, kjer ni javnih knjižnic (Smartno v Tuhinju).

Dobro bi bilo, da bi šole omogočile nabavo celotnih zbirk Kondor, Cebelica in Sinji galeb. S tem bi se obogatila šolska knjižnica, učenci pa bi dobili dobro čtivo (Gornje jezero).

Izvrsten pripomoček pri pouku je mladinska knjiga Vselej potovanje. Zelo dobro so bile te tudi pravilice in zbirke Bilo je nekoč. Skoda, da ni več ne izhajajo, ker so bile zelo dobre pripomoček pri pouku. Dobro je, da otroci berejo tudi take vrste: »dobi, ki jih seznanjajo z našo preteklostjo in razvojem človeka (Vič-Ljubljana).

Tudi pakiranju pošiljk je treba posvetiti več pozornosti, zlasti Pionirskega lista, da ne bo prihajal na šolo raztrgan in celo zamazan (Homec).

Drago Vončina

LETOVIŠČE ZA PROSVETNE DELAVCE IN MLADINCE

Biro za mednarodno zamenjavo mladine in študentov Jugoslavije že več let pripravlja na jadranski obali mednarodna mladinska letovišča, ki so pripraven kraj za srečavanja naših in tujih mladincev. Ta letovišča so: v ZADRU, v KRALJEVICI in v DUBROVNIKU.

Mladim učiteljem, predmetnim učiteljem in profesorjem, katerih poklic je vezan na znanje tujih jezikov, kakor tudi učencem srednjih in strokovnih šol, omogoča tako letovanje priliko za konverzacijo, saj se z vsakodnevni razgovori s tujimi letoviščarji zboljšuje znanje tujih jezikov. Tako letovanje omogoča prijeten in udoben odmor v šolnih in po postavljenih v gozdičkih ob sami obali. Tudi zabavno-družabno življenje v takem letovišču je pestro in zanimivo. V družabnem oziru ustreza to letovišče normalnemu življenju.

V navedena letovišča se sprejemajo le osebe v starosti od 16 do 35 let.

Cena za dnevni penzion v Zadru in v Kraljeviici je din 450.—, v Dubrovniku pa din 500.—.

Skupine, ki imajo več kot 20 oseb, imajo 10% popusta, vodit take skupine pa ima brezplačno bivanje.

Prijave za letovanje, skupinske ali posamezne, sprejema: Biro za mednarodno razmenjo mladine in študentov Jugoslavije — Beograd, pri č. 373, Trg Marxa Engelsa 1-a.

V prijavi je treba navesti točno število udeležencev letovanja, čas za letovanje in kraj letovanja. Obenem s prijavo je treba nakazati 20% zneska za letovanje kot akontacijo. Ta znesek je treba nakazati na naslov biroja in tekoči račun številka: 103-T-964.

Vsa nadaljnja navodila ali informacije se lahko dobijo pri biroju v Beogradu.

Republiški odbor

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

Pravkar je izšla dr. Borisa Stevanovića
PEDAGOŠKA PSIHOLOGIJA

v prevodu dr. Ive Segulove

Iz vsebine:

Predmet, metode in problemi pedagoške psihologije. Osnovni pojmi iz statistike in statistične tehnike. Motivi in motivacija. Učenje. Pomenje in pozabiljenje. Cilnitelji uspešnega učenja. Transfer učenja. Delo in utrujenost. Branje. Sposobnost za učenje. Merjenje učnega uspeha. Problematični otroci.

Cena knjigi din 300.—

Dobite jo v vseh knjigarnah ali pa jo naročite naravnost pri

DRŽAVNI ZALOŽBI SLOVEN

Šolstvo doma in po svetu

Pesnikova šola

Vsa Indija jo pozna pod tem imenom in tudi svet, ki tuja visoka šola na prostem, ki jo je pred 57 leti ustanovil veliki indijski mislec in pesnik Rabindranath Tagore na zapuščeno samostan posestvo svojega očeta v nenaselejenem predelu Bengalije. Staro rodbinsko posestvo Santiniketan leži v bližini mesteca Bolpur, oddaljena nekega 150 km od Kalkute.

V svoji izpovedi »Moja pedagogika«, objavljeni v Prosvetnem delavcu, sam zgosteno opisuje svoje nazore in težnje, ki so ga privedli do ustanovitve lastne šole modernosti. In prav to mi je dalo pobudo, da pri pripovedovanju E. O. Hoppéja, ki je med obema svetovnjima vojnama obiskal Santiniketan, področje Tagorejevega življenjskega dela, dopolnim opis edinstvenega vseučilišča, ki se ne da primerjati z nobenim drugim na svetu. Bežno sledeno se človeku dozdeva le kot tresnjenju estetskega domisleka, globlji vpogled in merilo njegovih učnih uspehov pa vodi do prepričanja, da bodo Santiniketan nekoč še imenovali skupno z Oxfordom, Harvardom in Sorbonno.

Prvo pobudo za ustanovitev šole je dala Tagorejeva nepozabna bol, ki jo je pretrpel kot otrok med kamenitimi steni stenami strašne, puste šolske sobe, kjer se občuti le ožina zamrežene bodočnosti in revščina pohabljenih življenjskih možnosti, kot je sam nekeje zapisal. Ustanovil je šolo kot oživiteljstvo starodavne lastne lastne tradicije, ki ji je bil namen, naj mislec spozna navičevost življenja le v gozdni samotnosti. Za cilj svoje šole je označil: popolno svobodo duha, oblikovanje človeka, ki ne obstane v polji hišici navad, in zdrav razum, ki se more okrepiti le v razkošju narave.

Prav skromen je bil začetek šole ob njemi ustanovitvi leta 1901. Najprej je obstajala le deška šola, nato ji je bil priključen zavod za raziskovanje orientalske kulture, temu spet zavod za zahodno-vzhodno sodelovanje in tovarštvu — prost vsim plemenom barvar in veram. Tagorejeva šola je rasla in se razvijala postopoma. Z vsakega potovanja po Evropi ali Ameriki se je filozof vračal z novimi načrti.

In kakšno je danes zunanje lice univerze na prostem? Sredi stroge pokrajine rdečih peščenih gričev in kamenitih reber, posejanih z redkimi borinimi datijevimi palmami, se nad bleščečimi zelenimi poljanami vstajajo skupine senčnega drevja.

Ko sem prišel v Santiniketan, pripoveduje E. O. Hoppé, je bilo pozno popoldne in učne ure mnogih majhnih skupin slušateljev pod drevesom so se ravno končale. Prvotno sem imel vtis nastavljeni mi podobe, tako namenoma slikovit se je zdel pogled na študente, ki so v svojih pisanih sarilih prihajale po parku. Rumeni budisti, dečleta v modrem in škrlatu, mladeniči v belem so se nenadno gnetli v telesnih igrah, v ju-jitsu in v plesu z meči.

In ko je napočil mrak, je sledila za vse, za učence in učitelje, »ura premišljevanja«. Ta

vsakdanja vaja v koncentraciji ni nobena »ura«, traja le deset minut. Deset minut nepretrganega molka, deset minut, v katerih se vsakdo vda z vso močjo intenzivnostjo le svojim najljubšim mislim. Deset minut polnega doživljanja samega sebe, da se čas raztegne v uro. »Ura premišljevanja« teče bodisi na prostem ali pa v popolnoma prazni in neokrašeni stekleni šolski kapeli.

Čas po večerji je posvečen razgovoru, izmenjavi misli, razpravljanju vseh z vsemi o umetnosti, književnosti, dnevnih vprašanjih, napredku sveta. Te debate so neverjetno mnogostanske in vzpodbudne, saj jih ne oživljajo le zakladi edinstvenih šolske knjižnice, temveč še bolj raznovrstnih naziranj, ki jih zastopajo obiskovalci z vsega sveta. Resnično: tam najdemo ob vsakem času obiskovalce z vsega sveta, in sicer obiskovalce najbolj intelektualnih tipov.

Hoppé je naletel tam na mladega Američana, novinarja, ki se je že šest let klatil po svetu in se povsod in povsem vedno zviljal v domačine: v Santiniketanu je hodil prepašan z dojetji, indijskim pokrivalom le diji. Dalje je bila tam neka nemška žena, ki je imela in vodila v Frankfurtu ob Majni popolnoma moderno šolo; in neka Francozinja z ameriško potovalno ustanovo; Rusi, Japonci, Angleži, najduhovitejši vrste. Tagorejev tajnik Charaht-varty je bil poročen z Danko, ki je prišla šele nekaj mesecev prej v Indijo, postala Hindu. Nosaš kastovski znak in se nosila v sariju in sandalih.

Tagorejeva univerza je do stopnja vsakomur, toda ob dveh pogojih: popolna vzdržnost mesa in verska strpnost proti vsakomur. Ni pa to morda le šola verstva, modroslovja in ljubezni do človeštva. Tudi vsak praktični študij od umetnosti do poljedelstva, od književno-

sti do gradnje stanovanj in cest ima tam svoje mesto.

Zanimivo je, da ima tudi ljubljanska Akademija upodabljačih umetnosti slušatelja, ki je v Santiniketanu študiral na akademiji za likovno umetnost. Kot jugoslovanski študent je prišel 30-letni indijski slikar izpopolnjevati svoje znanje k nam. Nedavno je za Knjižnico Čebelica ilustriral staro indijsko pravljico »Miška si izbira ženina«. Vsa prosvetni delavec se o tem lahko sam prepriča.

Glavni štirje zavodi Tagorejevega vseučilišča so sledeči: Zavod za preučevanje sanskrita, indologije, budistične literaturre, islamskih in zaratustrskih nauk; umetniška šola, ki jo je ob Hoppéjevem obisku vodil Rabindranath Tagore; glasbena šola, ki jo je tedaj upravljal Dinendranath Tagore in končno »Collège«, ki služi predvsem modernim socialnim in političnim vedam. Najvišja misel kolida je: Svetovni mir v sporazumu sveta.

Naj ob sklepu navedem na kratko še nekaj podatkov o moči svetovnega slovesa, pomembnem indijskem pesniku in filozofu samem, ki je doživel polnih osemdeset let. Rojen je bil 1861. leta v Kalkuti. Kot doktor je Rabindranath Tagore odšel za prednikni v svojem dragem Santiniketanu leta 1941. Njegovo literarno delo je bilo izredno bogato, saj zajema nad sto zvezkov lirike, dram, romanov in filozofskih razprav. Pisal je največ v bengalski. Predvsem so v zahodnem svetu znane njegove pesniške zbirke »Gitanjali« in »Vrtnar« ter »Grama« Poštni urad. Tagore je bil tudi glasbenik. Ne je zložil, tudi uglasbil je okrog dva tisoč bengalskih pesmi, ki jih v Santiniketanu prevajajo v notno pisavo zapadnjakov. Leta 1913 je bil počeščen z Nobelovo nagrado.

Viktor Pirnat

Šolstvo v občini Ljubljana-Vič

Viška občina sega preko Kozarjev in Bokale daleč na Barje tja do Notranjih in Vnanjih goric, Brezovice, Podsmrke in Sultice, na drugi strani pa čez Trnovo v Mestni log do Sibirije in Zelenege loga; v sredini zajema poleg Viče vso Rožno dolino, Cankarjev in Drenikov vrh ter ves južni del Šišenskega vrha. 26.871 ljudi prebiva na tem ozemlju. Mestni predel šteje 24.602 prebivalca, ostalo je kmečki predel. Šolobveznih otrok ima občina trenutno 1245. Ti pa ne hodijo vsi v šolo na svojem področju, ker so jim nekatere druge bliže. Tako jih zahaja nekaj v Dobrovo in Podpeč, nekaj v Borovnico, okrog tristo osnovnošolskih otrok obiskuje šole občine Ljubljana-Center, nekako toliko tudi njene nižje, 174 dijakov pa višje gimnazije.

Poleg IX. gimnazije na Viču, ki je popolna, so v občini tri osnovne šole: na Viču, v Notranjih goricah in na Brezovici, na Vrhovcih pa gradijo novo šolsko poslopje. Otroške vrtce, samo za predšolsko mladino, ima občina štiri in so pod skupno upravo. Vseh otrok je v vrtcih 144, z 11 vzgojiteljicami in otroškimi vrtnaricami.

Se več je v občini strokovnih šol, ki pa so deloma pod upravo OLO Ljubljana: tehniška srednja šola, gradbena srednja šola z internatom, ki je pod viško občinsko upravo, kovinarska vajenška šola, šola slepih (republicanska) ter nižja glasbena šola. Omeniti meramo tudi Studentsko naselje.

Zanimivost zase je Dom gradbene srednje šole v Gerbičevi ulici. Streho in oskrbo daje 363 mladim ljudem s petih različnih šolskih področij. Največ je dijakov gradbene srednje šole, 252, iz mojstrske šole in šole za pano jih je 43, cestarska vajenška šola jih je dala 14, 60 pa je visokošolcev. Zgovoren je tudi njihov socialni sestav. Iz delavskih družin jih prihaja 105, iz kmečkih 75, iz uslužbenških 58, iz obrtniških 27, iz raznih srojčev 44, skupno 309. Ti uživajo olajšave. Ostala šestorica se vzdržuje sama. Dom je finančno samostojen zavod, ki ga dotira ObLO Vič.

Šolskih kuhinj je v občini osem, in to na tehniški in na gradbeni šoli, na osnovni šoli in na gimnaziji na Viču, v Brezovici in Vnanjih goricah ter v otroških vrtcih. Mesečna poraba znaša nad 127.000 dinarjev. V Kolesarjev je še kuhinja Društva prijateljev mladine, ki večkrat tedensko deli malico.

V skrbni za prihodnost štipendira viška občina 86 ljudi z vseh mnogih šolskih področij, ki bi izšli kakorkoli mogli služiti neposredno občinskemu ustanovu kakor tudi podjetjem na njenem območju. Za svoje potrebe jih štipendira 27, med

njimi 2 na učiteljsko, 1 na srednji vzgojiteljski šoli, 2 na višji pedagoški šoli in 2 na filozofski fakulteti. Razpolaga s posebnim skladom treh milijonov dinarjev. Ustavimo se pri osnovnih šolah v občini.

Osnovna šola Vič ima v 28 oddelkih 919 učencev in učenk. Učilni premore 14. Poleg glavnega poslopja ima eno učilnico v stari šoli, dve pa v sosednji gimnaziji. Na učencu odpade 0,79 m² prostora. Pouk teče v dveh izmenah. Učiteljski zbor šteje poleg upravitelja 37 učiteljev.

Mimo viške nima občina v mestu samem nobene osnovne šole. Stara grebenska šola je zdaj del tehniške visoke šole. Šolobvezna mladina v onem predelu mesta se množi, zato je že predvidena nova šola v Trnovem. Lokacija še ni določena, pač pa je za načrte odobrenih pol milijona dinarjev.

Na Brezovici imajo novo šolsko poslopje. V stari šoli so učiteljska stanovanja. Šest učnih moči, med njimi en moški, poučuje tam 206 otrok. Na učencu odpade 1,1 m² prostora. Osnovna šola v Notranjih goricah ima 120 učencev s tremi učiteljicami in enim učiteljem. Na učencu odpade 1,48 m² prostora.

Tudi na teh dveh šolah je pouk v dveh izmenah. Povpreček za vse šole viške občine znaša 1,12 m² prostora na učencu. Poreklo obveznih šolarjev je sledeče: iz delavskih družin 31%, kmečkih otrok 27%, iz družin nameščenec 22%, ostalih 20%. Vsaš učenec stane občini letno 14.996 dinarjev.

Sredi med Vičem in bokavskim gradom se ob cesti vidoma veča vs Vrhovci. Tam je zraslo novo šolsko poslopje. Zgrajeno je v paviljonskem sistemu, prilično, upravnici del enonadstropen. V stavbi je šest učilnic, delavnica, več kabinetov, zbornica in dvoraznica. Povsod so dobne semitarje. Investirano je bilo v stavbo nad 31 milijonov dinarjev, pride pa še kanalizacija, vodovod ter šolska oprema, učila, knjižnica, kinoprojektor, ojačevalec, telefon itd. Celotni stroški so predvideni na približno 70 milijonov dinarjev. Zaradi pomanjkanja sredstev bodo telovadnica in podaljšek za otroški vrtce prizidali kasneje. Vlošanih bo na štirizredno osnovno šolo na Vrhovcih 310 otrok. Jeseni bo šola odprta. V prvi razred je že vpisanih 112 otrok.

Občina posveča šolstvu znatno pozornost. V lanskem proračunu mu je dala nad 18, v letošnjem nad 23 milijonov dinarjev.

Na Viču je v lastnem posloplu tudi popolna gimnazija. V 21 oddelkih se študi 730 dijakov in dijakin. Proforski zbor šteje 36 oseb, med njimi devet moških. Pouk poteka v dveh izmenah. Zaradi stiske s prostorom

so še v avlah obeh nadstropij provizorično uredili po eno šolsko sobo.

Jeseni bosta na Viču dve osemletki: v sedanjih osnovni šoli in v sosednji gimnaziji. Višja gimnazija ostane. Na Brezovici bo vsaj za sedaj nepopolna osemletka s šestimi razredi, po potrebi kasneje morda tudi na Vrhovcih.

Prezreti ne smemo nižje glasbene šole, ki je občinska proračunska ustanova. Uvrstila se je med najboljše glasbene šole v Jugoslaviji. Na lanskem vsesrednjem glasbenem tekmovanju v Beogradu je dosegla drugo mesto. Letos ima 389 učencev ter 15 stalnih in več honorarnih predavateljev.

Družbeno upravljanje je po-

JESENI DVA ŠOLSKA JUBILEJA

Dve sto let klasične gimnazije v Mariboru

Častitljiv jubilej bo praznovala jeseni mariborska klasična gimnazija. Pred dve sto leti je prišla delati kot župniška popolna klasična gimnazija v tedanjem Mariboru. Razmere so bile tisti čas pač take, da je imela cerkev glavno besedo. Tudi ta gimnazija je še imela predhodnico v nepopolni ruski cerkveni gimnaziji. Dijaštvo je bilo na narodnostno mešanem slovensko-štajerskem ozemlju s koroskim zaledjem tja do prve Jugoslavije dvojezično, vendar so prav na klasični gimnaziji v Mariboru že v cesarski Avstriji znatno prevladovali Slovenci, medtem ko so na realni gimnaziji imeli besedo Nemci. Mariborsko slavno slovensko ime je izšlo iz letošnje mariborske jubilejke. Jubilejni zbornik, ki bo izšel ob jesenskih proslavah, bo odkril bogato in pisano življenjsko podobo našega tako pomembnega vzgojnega zavoda na severni meji.

Deset let učiteljsko v Novem mestu

Letošnja jesen poteče deset let, odkar se tudi v sruči Dolenjske izobrazijo učiteljski naraščaji. Velika potreba po pedagoškem kadru na Dolenjskem je zavednim prosvetnim delavcem v Novem mestu že nekaj mesecev po osvojitvi narekovala nujnost potrebnih ukrepov. V začetku julija 1945 so organizirali prvi pedagoški tečaj, ki je po treh mesecih dal 36 učiteljskih tečajnikov. Moški so bili trije. V oktobru istega leta pa so poizkušali pedagoški delavci dosegli, da je takratno ministristvo za prosveto LRS izdalo dekret o ustanovitvi I. letnika v Novem mestu. Vpisalo se je šest dijakov in 22 dijakin; s poukom so pričeli 14. novembra 1945. Poučevali so profesorji novomeške gimnazije in tamkajšnji učitelji. Mladi zavod ni ostal brez pretrsov. Zaradi premajhnega števila dijakov je bil sredi poletja 1946 spet ukinjen. Njegovi poudniki pa niso mirovali. Organizirali so nov, še daljši pedagoški tečaj, končno pa tudi uspešni, da je ministristvo za prosveto LRS s 15. marcem 1948 izdalo odlok, naj se jeseni ponovno odpre I. letnik učiteljskega v Novem mestu, kar se je tudi zgodilo. V

OBČINA KOZJE SKRBI ZA ŠOLSTVO

Kozje je odmaknjena pokrajina med gričevjem pod Vetrnikom in tam žive le kmetje. Morda prav zato, ker se tako težko bljejo za kruh in morajo mnogi celo drugam za njim, zelo cenijo izobrazbo in vedo, da je prav šola tista, ki jim odpira svet. Prav presenetljivo je dejstvo, da so preteklo leto dali za prosveto 42% celotnega občinskega proračuna. Predsednik OBLO JOŠKO LOJEN poudarja: »Šole so pred cestami. Mi potrebujemo razgledane ljudi, ki si bodo znali reziati kruh in preobraziti naš svet.«

Dejstvo, da ima občina Kozje, ki šteje komaj 8000 prebivalcev, že 3 polne osemletke, dokazuje, da si ljudstvo želi izobrazbe. S štipendijami si je občina zagotovila 10 učiteljev. Dala jih je celo učiteljskemu iz drugih občin. Sicer pa štipendira tudi zdravstvene

vsod prav zadovoljivo. Sveti delajo zelo dobro.

Pri pregledu prosvetne dejavnosti v viški občini tudi ne moremo mimo občinske ljudske knjižnice, ki je edina proračunska knjižnica v Sloveniji. Odprta so jo letos 8. februarja v Domu DPD Svoboda Vič in ima trenutno 1585 knjig ter kvalificirano knjižničarko. Ker je viška Svoboda odstopila knjižnici v svojem domu sobo, ji je občina zgradila cel trakt. Ureditvev in oprema knjižnice jo je stala 910.000 dinarjev.

Da bi se prosvetna dejavnost v občini, ki ji posveča tako zgledno pozornost, lahko smotno in nemoteno razvijala, bi viški prosvetni referat vsekakor potreboval lasten odsek.

—vpi—

naslednjih letih se je zavod razvil v popolno učiteljsko, ki je dala naši ožji domovini že nekaterega prosvetnega delavca. Za desetletni jubilej pripravila novomeško učiteljsko posebno izvestje, ki bo izšlo v začetku novega šolskega leta 1958/59.

—at

Vajenske in posebne šole v koprskem okraju

Koper in Postojna dobiva v bližnji bodočnosti vsak svojo novo šolsko zgradbo, ki bo pomenila za kraj in okraj važno pridobitev. V Koprbo bodo zgrajili industrijsko-kovinarsko šolo, ki bo med največjimi gradnjami v Slovenskem Primorju, v Postojni pa bodo za pospeševanje gozdarstva v LR Sloveniji še letos pričeli graditi gozdarjski šolski center.

V koprskem okraju so štiri vajenske šole in dve ženski obrtni šoli. Vseposvodi se seveda stiska s prostorom, saj se izmed 453 obrtnih vajencev, kolikor jih okraj šteje, šola tu komaj 48%, vsi ostali pa se morajo raziti na razne šole širom po Sloveniji. Nujnost zahteva ustanovitve novih vajenskih šol in z njimi v zvezi potrebnih domov.

Lani je v okraju opravilo 120 vajencev pomočnikov, 27 obrtnikov pa mojstrski izpit. Letos predvidevajo za 2% izpitol več. Predpisana izpita ni opravilo 57 vajencev. Obrtna zbornica bo morala temu vprašanju posvetiti večjo pozornost. Organizirati bo treba čim več strokovnih tečajev za izpopolnitev strokovnega znanja. Paziti bo tudi treba, da bo v večjih delavnicah zaupana skrb nad vajenci strokovno najbolj sposobnim delavcem.

Za otroke, ki so na zdravljanju v Bolnici za sklopna in kostna obolenja v Validoletu, je OBLO Koper že v septembru 1956 ustanovil posebno šolo z dvema oddelkoma, to je za obvezno šolanje in za predšolsko vzgojo. Zdal je izdal že dobro odločbo o spremembah določbe o ustanovitvi te šole, ki je proračunski zavod OBLO Koper. Po odločbi vodijo šolo neposredno šolski odbor, učiteljski zbor in upravitelj šole po določilih splošnega zakona o vodstvu šol. Upravitelja šole imenuje OBLO Koper.

ni kader. Samo za štipendije daje 2,2 milijona dinarjev. Tako bo občina prebrala težave zaradi kadra in si ga zagotovila.

V Lesičnem so začeli graditi novo osemletko, obnovili so osemletko v Bistriču ob Sotli, šolo v Polju ob Sotli, več šolam so priiskrbeli nov inventar. Ljudje sami se močno zanimajo za delo v šoli in so rodiljski sestanki vedno močno obiskani, saj se povprečno udeležijo sestankov okrog 75% staršev. Na sestankih so izrazili željo, da bi v šole uvedli pouk gozdarstva in gospodinjstva, ki bi približal šolo življenjskim razmeram teh krajev.

S skupnim delom bodo uspevali in hvalčeni samo lahko občini, ki ima tako lep odnos do prosvetne dejavnosti in tudi do prosvetnih delavcev.

ZA NOV VAJENSKI DOM V LJUBLJANI

Vajenski dom v Kersnikovi ulici v Ljubljani že vrsto let ne more več ustreči vsem proslcem. Zmogljivost doma je maksimalno izkoriščena. Leta 1938, ko je bil sezidan, so predvidevali, da bo dobilo v njem svojo streho 80 vajencev, sedaj pa jih je notri redno okrog 150... In še odhajajo desetine in desetine prostolcev, ki jim uprava doma ne more pomagati. Sprito takih okoliščin in upoštevalje sedanje realne možnosti je vzniknila iz vrst vzgojiteljev, uprave in upravnega odbora doma samega lepa zamisel: poleg sedanjega doma je

400 kv. metrov velika parcela, last doma, ki bi kakor nalašč služila, da na njej sezidajo tja do Tomazičeve hiše v Kersnikovi ulici šte. 8 nov vajenski dom. Ta bi sprejel nadaljnjih 100 vajencev. Temeljne zamisli so zahtevne in kakor smo zvedeli, je občina Ljubljana-Center že privolila, da se sedanji dom v Kersnikovi ulici šte. 4 poveže z novo zgradbo, ki ne bo zgolj prispevek k opešljanju Ljubljane same, ampak bo novi dom nadvse konjsten in nič manj potreben, saj bo sprejel pod svoj krov naš obrtniški naraščaj.

V. D.

Mladina in šolska reforma

vsekakor je zelo zanimivo prisluskovati mnenjem in željam mladine glede pripravljajoče se šolske reforme. Glede tega smo že marsikaj zamudili. In v tem je eden izmed vzrokov, da vzbuja vsak novi šolskoreformni ukrep precej nezupanja in večkrat celo pravi preplah med dijaki. Sami se štejejo za »eksperimentalne osebe« in na rovaš tega valijo marsikatero krivdo za svoj šolski neuspeh. O tem ve mnogokaj tisti, ki jih zna poslušati in jim dovoliti, da povedo svoje mnenje tudi o tej stvari. In koliko upravičene kritičnosti je nabrane v njih glede šolske reforme!

Iz mnogih slučajnih pomenkov z njimi o šolski reformi sta se mi vedno izluščili predvsem dve veliki njihovi pričakovanji:

1. da bo šolska reforma pomagal z mnogim nepotrebnim balastom sterilnega strokovnjatstva in prisilila pedagoge, da bodo stopili iz začaranega kroga svojih strok in dijakom pri vseh predmetih povezovali podatke posameznih znanstvenih področij, hkrati pa s samimi izoblikovali pozitiven odnos do vseh vrednot modernega življenja in vrednot človeškega duha. Edino tako upajo, da jih pedagogi ne bodo več vzgajali za svoje minule ideale, temveč za njihove, jutranje.

2. da bo šolska reforma »reformirala« predvsem odnos med pedagogom in dijakom.

Reči moramo, da se ti dve »veliki pričakovanji« dijakov začuda ujemajo z modernimi in naprednimi vzgojnimi pojmovanji. Tako je torej podoba, da je duha naprednih in modernih vzgojnih prizadevanj prej zašli naša mladina kot pa marsikateri pedagog. Kakor je sicer to v mnogem dokaj paradokso, tako je pa tudi nekako umljivo: mladina bolj intinimo in živo dojemata ritem duha sodobnega življenja, njegovo imperativnost. Mladina gleda vedno daleč naprej v jutranje življenje, večina pedagogov pa jo nemalokrat hoče ogreti za minule, večerjajoče ideale, za katere so bili oni vzgajani. In iz tega se dostikrat rojeva usoden nesporazum med mladino in njenimi vzgojitelji. Krivda za takšen položaj vsekakor pada na vest takšnih pedagogov, ki se niso naučili gledati z mladino vedno naprej v prihodnost. Tako je mladina intuitivno v množicem bolj kot mnogi pedagogi zasluhtila cilj moderne vzgoje, to je vsestransko razvite osebnosti in vseh možnih sposobnosti ter spretnosti, hkrati pa tudi razvite konstruktivnega odnosa do vseh vrednot modernega življenja. Zato pa tudi naša mladina že dije časa ne prizna za svojega oblikovalca tistega pedagoga, ki nima pozitivnega odnosa do vseh vrednot sodobnega življenja in duha, ki je začaran samo v eno znanje, brez poslušanja za ritem življenja okrog sebe, ki ni vsestransko razvita osebnost, ki se ne živi v valovanju in duha današnjega časa, ki nima v sebi najširše vrednostne klaviature, ki nima konstruktivnega odnosa do vseh oblik človekovega udejstvovanja. Mladina namreč spoznava vsak dan sproti, da danes uspe v življenju samo tisti, ki ima izoblikovan posluš za kar največ vrednot današnjega časa, ki ni torzo v svojem duševnem in osebnostnem razvoju, ki je dinamičen in zato uspešen v begotnosti modernega življenja.

Lepo ilustracijo za »prvo pričakovanje« dijakov o šolski reformi najdemo v teh osmošolsevih besedah, ki jih je napisal ob slovesu od gimnazije: »Posiljavim se. Zbogom gimnazijal! Pravite, da ste nas pripravili za univerzo. Kakšna usodna zmota! Vse moje znanje je kot stavba na koleh. Kot rotoparnica stare krame. Branil sem se, kolikor sem mogel, da mi ne bi glave razdelili v predale. A moram priznati, uspešni ste. Če bo šolska reforma uspešna v tem, da profesorji ne bodo več tisti inženirji, ki stroj v dijakovi glavi samo razdirajo na kose, ampak bodo tisti, ki bodo ta stroj tudi sestavljali nazaj v celoto, bo dosegla nekak več kot si je doseči želela...«

Ilustracijo za »drugo pričakovanje« pa najdemo v osmošolčevem članku »K šolski reformi« (objavljen v nekem ljubljanskem dijaškem listu):

»Življenje se ne da vlepati v verige, kalupe in oblike. Življenje ni statistika, je spontan vrel, ki je lep in veličasten, dokler je še ves toplel in vroč v elementu ustvarjalnosti, ki pa izgubi svoj pomen, če ga streš in ukrotiš, če mu vzameš mladost.

Mladost je tisto obdobje v človeškem življenju, ko v mladem človeku vre in kipi, ko si najbolj želi, ko najbolj hrepeni, ko je najbolj vzvišen nad vsem, kar ga obdaja, in zato srečen.

Vzgjajati in krotiti s silo, z grožnjami in ostrim pogledom, pomeni otropiti mlademu človeku čuti za ustvarjalnost, pomeni tlačiti ga v njegovi samozvesti in s tem spreminjati ali v poslušno, pasivno orodje, ali pa ga polniti s sovraštvom do vsega, kar ga obdaja, ter ga navdajati z uporom. Ne vem, kaj višji forumi razpravljajo o splošni šolski reformi, kaj nameravajo storiti in koliko so že napravili, vendar mislim, da imamo razen vseh drugih tudi mi, dijaki, pravico spregovoriti o šolski reformi in povedati to, kar čutimo in mislimo. Gre namreč za to, da se v temelju spremenj način učenja in odnos med profesorjem in dijakom. Gre za to, da dobi dijak vtis, da je profesorju enakopraven član v razredni skupnosti, da je človek prav tako kot profesor in ne le predmet, ki se mora slepo pokoravati, kajti če tega ne stori, mu grozi kazen, pa zopet kazni. — Mu bomo že pokazali! Ga bomo že ukrotili in mu dokazali, da se nam mora pokoravati...«

Profesor naj bi bil dijaku starejši tovariš, svetovalec in vodnik v življenje. Tega, da profesor zabruja dijaku v obraz, kar se mu zljubi, kar mu pride na misel, ne bi smelo biti. To žali človeško dostojanstvo (kakšna fraza! Smešno, ali ne!) če seveda predpostavljamo, da je dijak človek.

Zakaj ne bi imel dijak svojega mnenja? Kaj je misliti po svoje tako velik breh, da ga je treba s tako silo preganjati? To so sicer malenkosti, ki jih ne opazimo vsak dan, a nas včasih le hudo prizadenejo in bolijo. To so malenkosti, ki pa so postale nevarna metoda, ki v socialistični skupnosti ne bi smela obstajati. Ne gre zato, da bi filozofiral in razpravljaj, gre zato, da povem, kaj so naše želje in kje je ključ za hitrejši in globlji napredek v naših šolah...«

F. Pediček

POTOVANJE PROSVETNIH DELAVCEV V ZAPADNO NEMČIJO IN V LONDON

KOMISIJA ZA ZVEZE S TUJINO PRI ZDRUŽENJU PROSVETNIH DELAVCEV JUGOSLAVIJE pripravila v času šolskih počitnic potovanje svojih članov v ZAPADNO NEMČIJO IN LONDON.

Za to potovanje sta predvideni dva skupini, v vsaki po 35 udeležencev.

Prva skupina bo odpotovala iz Beograda 18. julija. Druga skupina pa bo odpotovala iz Beograda 25. julija. Obe skupini bosta teden dni v Zahodni Nemčiji in teden dni v Londonu. Za časa bivanja v Zahodni Nemčiji bo skupina obiskala München, Frankfurt na Maini. Program predvideva v navedenih mestih ogled mrzcev, kulturnih in zgodovinskih spomenikov in prosvetnih ustanov.

Cena potovanja znaša na osebo din 43.000.—. V ceni je vrčunano: stanovanje in kompletna prehrana v Münchenu, Frankfurtu in v Londonu, železniška karta od naše državne meje do Londona in nazaj, vizumi v potnem listu in rezervacija mest v vlakih.

ROK ZA PRIJAVE JE 5. MAJ 1958

Prijave je treba dostaviti na naslov: Zdrženje učiteljev in profesorjev Slovenije — Ljubljana, Miklošičeva 26.

V prijavi je navediti ime in priimek, točen naslov stanovanja (kraj, ulica, hišna številka, občina in okraj), mesto in datum rojstva, poklic, ustanova, kjer prosliee dela, in naslov te ustanove.

Poleg prijave mora prijavljeni član poslati na naš naslov tudi menje svojega društva, kjer je članjen. Do 1. junija bodo vsi prijavljeni obveščeni o rezultatu konkurza za to potovanje, tako da bodo mogli takoj vložiti prošnjo za izdajo potnega lista in svojem tajnikstvu za notranje zadeve OLO-ja. Ko bo udeležence potovanja dobil potni list, ga mora poslati na

Vesti iz šolstva in prosvetnega življenja pri nas in v tujini

SKRB ZA OTROKE IN MLADINO PO POUKU V SSSR

Da bi bilo mogoče rešiti kopicu problemov, ki nastajajo zaradi tega, ker je v SZ veliko število mater zaposlenih v podjetjih in ustanovah, je ministrstvo prosvete izdalo odlok, da morajo otrokom takih staršev nuditi v šoli po pouku prehrano in pomoč pri učenju. Stroške za prehrano otrok v šoli nadoknadijo delno starši.

OKRNJEN POUK LATINSČINE V ITALIJI

V okviru reforme učnih načrtov v Italiji za učence od enajstega do petnajstega leta (višje osnovne šole oziroma nižje gimnazije) so odločili, da v novem učnem načrtu srednje šole ne bo latinščine od prvega razreda do vključno četrtega razreda kakor doslej, temveč od četrtega razreda srednje šole dalje.

TELEVIZIJA V SOLI

V ZDA so v lanskem letu pričeli izkoriščati televizijo pri pouku. Ugotovili so, da je učenje televizije v šole zelo ugodno posebno tam, kjer primanjkuje učnih moči. V Marylandu so že lanske jeseni pričeli s specializiranim televizijskim programom za nekatere šole. Učenci v dveh srednjih šolah in šestih osnovnih šolah v mestu Hagerstonu poslušajo po eno televizijsko šolsko uro dnevno (skupno šest tisoč učencev po sluša te oddaje). Učne ure v televiziji vodi in organizira Pedagoški inštitut v New Yorku.

PRENOVED DOMAČIH NALOG V FRANCIJI

V Franciji so v začetku 1967 izdali predpis, da morajo učenci osnovnih šol narediti vse pisne vaje in naloge v šoli pri pouku. Pri rednih učnih urah matematike, fizike in jezika porabijo po pol ure dnevnega časa za izdelavo pisnih nalog, da se ne bi število tedenskih ur povečalo. Tudi popravo pisnih nalog delajo v šoli. Ob koncu šolskega leta oddajo učitelji zvezke staršem.

VZORNA DELAVNOST ŠOLSKEGA OSEBJA

Šolski odbor klasične gimnazije v Splitu je eden najdelavnejših šolskih odborov v naši državi. V njegovem sestavu delajo številne komisije: za družbeno-moralno vzgojo, za sodelovanje doma in šole, za izvedbo šolske oblike dela, za ekskurzije in za personalna vprašanja. Delo komisij se odlično kaže v kvaliteti šolskega dela in sploh življenja v šoli. Med drugim je komisija za družbeno-moralno vzgojo organizirala vrsto pedagoških in strokovnih

predavanj, osnovala »tribuno mladih« in omogočila stik med učenci in podjetji.

ALI UČITELJISKA ALI NE!

Labbe Paul: La Fonction des Ecoles Normales. L'Education nationale, Paris, No. 17, 1957.

V Franciji je tudi aktualno vprašanje, ali je treba učiteljsko v sedanji obliki pustiti ali pa jih odpraviti in uvesti pedagoške akademije, kamor bi se vpisovali abiturienti gimnazij. Pisec omenjenega članka se odločno zavzema za dosedanj način izobraževanja učiteljev, ker meni, da splošno izobraževanje v gimnaziji ne da ustrezne izobrazbe bodočemu učitelju. Med petnajstim in devetnajstim letom se namreč formira lik mladice, poudarja pisec, učiteljske pa lahko najbolje rešuje specifične naloge izobraževanja, predvsem pa vzgajanja bodočega učitelja. Čisto pedagoško in strokovno izobraževanje, ki bi ga dobili učitelji po maturi, bi vodilo preveč v specializacijo na škodo moralnega lika učitelja.

RAZPRAVA O UVEDBI PETIH ŠOLSKIH DNI NA TEDEN

Na Švedskem razpravljajo o vprašanju prehoda na petdnevni šolski pouk v tednu. V prosvetnem in ostalem tisku izhajajo članki, ki obravnavajo možnosti in oblike uvedbe skrajšanega pouka. Tisk izraža mnenje, da obremenjenost učiteljev ni nič manjša od obremenjenosti uslužbencev in delavcev. Preobremenjenosti učencev pa itak nihče več ne zanika. Zato je nujno treba učno obveznost v šoli skrajšati. Vprašanje je, kako rešiti težave, ki nastanejo glede na problem, ali bo mogoče v skrajšanem delovnem času obdržati sedanje zahteve učnih načrtov. Nekateri so mnenja, da dosedanjih zahtev ni treba zmanjšati, ker jim bo mogoče zadostiti z večjo intenzivnostjo, saj bodo učenci kakor tudi učitelji bolj spočiti. Drugi pa predlagajo, naj bi šolsko leto pri takem skrajšanem sistemu pouka malo podaljšali in bi lahko uvedli namesto dosedanjih dveh polletij v bodoče tri.

PEDAGOŠKI SEMINAR ZA STARŠE

Osemletna šola v Bosanskem Novem se je odločila, da bo tudi letos nadaljevala pedagoške seminarje za STARŠE. Na konferenci učnega osebja šole so izbrali upravo pedagoških seminarjev za starše. Ta skrbi za načrt dela in ga izvaja, izbira tematično in predavatelje, organizira diskusije itd.

RO

kom uspelo za 20% poceniti gradnje šol. To znižanje gre na račun temeljitejšega študija potreb in stroškov, ponostavljenja arhitektonskih okrasov, uporabe nove tehnike in gradnji ter montažnih elementov. Razen tega so zmanjšali prostornino šolskih stavb.

— Z letošnjim šolskim letom bo televizija zajela kakih 8000 šol. Šolske oddaje bodo za sedaj poskusnega značaja in bodo najprej preučili odmev teh oddaj pri dijakih in vzgojnem osebju. Prve oddaje bodo obsegale predavanja o Britanski skupnosti narodov, naravoslovju in matematiki. Poseben poudarek bo na kakovosti, jasnosti in preprostosti.

Švedska:

Obvezno šolanje traja sicer sedem let, vendar so se vse okrožne šole (to je 35% vseh šol) odločile, da to dobo podaljšajo.

(Po publikaciji Bulletin du Bureau international d'Education)

Nabral M. H.

Pedagogika in psihologija

Vprašanje o odnosu med tema dvema znanostima stopa danes v strokovni literaturi zopet v ospredje, saj imata lahko obe znanosti od pravilno opredeljenega odnosa med svojimi področji veliko korist. Ta odnos pa se danes sprično vedno hitrejšega razvoja obeh znanosti zopet močno zapleta.

Dve ilustraciji tega najdemo v eni zadnji številki »Mednarodne revije za vzgojo« (International Review of Education, III, 3). Prvi članek — »Interaction of pedagogy and psychology« — je napisal Sinai Ucko, a drugega — »Les réussites scolaires et les problèmes de la psychologie« — sovjetski psiholog A. A. Smirnov. Zaradi zanimivosti in pomembnosti si poglejmo ta dva prispevka le v resnemjhi!

Prvi avtor pravi, da je mnogo let bilo mesto psihologije v okviru pedagogike pravilno odmerjeno in odnos med obema dobro opredeljen. Psihologija je bila pedagogov svetovalec, opozarjal ga na to, kaj lahko pričakuje od svojih otrok v vsakem življenjskem obdobju, vodeč ga pri posredovanju vrednot tako, da bi bil poplavljen z otrokovo psihološko sprejemljivostjo. Zadnji čas pa je bil narejen v splošni psihologiji velik korak v smeri psihološkega študija osebnosti. Kriteriji oziroma »kategorije«, ki jih moderni psiholog pri tem študiju nehoti uporablja, so vrednostne kategorije. V nasprotju s staro psihologijo, ki je hotela črtati probleme vrednot, sodobna psihologija vedno jasneje spoznava, da njena raziskovanja vsebujejo tudi vrednostne kriterije človekove osebnosti in osebnosti. Zato pravi avtor, da je moderni psihologiji človek spoznaven predvsem še v situaciji nasproti vrednotam. Posledica je, da je danes zelo težko potegniti jasno črto med aplikativnim področjem psihologije v pedagogiki, to je med pedagoško psihologijo (ki je več kot testologija in pedagoška strategija) ter študijem vrednot in proučevanjem njihovega posredovanja. Mejna črta med tema dvema študijskima področjema dane zato ni več ravna črta, temveč nepravilna krivulja.

Z vrednostnim problemom pa se moderna psihologija že zelo približuje pedagogiki, zlasti še, ker si tudi moderna psihologija postavlja za cilj: oblikovanje in integriranje človekove osebnosti. To pa je že imanentno pedagoško področje teorije in prakse. Zato pravi dalje isti avtor: psihologija nas ne more uti, kdaj in ob katerih pogojih moramo zamenjati eno vrednoto z drugo. To narekuje pedagogiki družba.

Petdnevni delovni teden v Schongau

Za poskus go pred pol leta vpeljali na državnih srednjih šol v gornjebavarskem mestu Schongau. Sobotne šolske ure so porazdelili na prvih pet delavnikov v tednu. Tedaj pa je krepko delajo ves dopolden.

Namen poskusa je bil, omogočiti mladini več družinskega življenja, ker ima tudi pretežni del očetov tede učencev soboto prosto. Skoraj 90 odstotkov tamkajšnjih industrije je vpeljal pet delovnih dni na teden. Ne le interesi mladine, tudi koristi staršev in občine so prišli v poštev. Pa so mestna uprava, sovet staršev in vodstvo šole sklenili napraviti poskus.

Skepsa staršev je bila premagana. Po petih mesecih se jih je 333 izreklo za nadaljevanje 5-dnevnega šolskega tednika in le devet jih je bilo proti. Izmed 367 vprašanih učencev in učenk jih je bilo za tako šolo 363 in le štiri proti. In kakaj ti štirje proti? Ker morajo v prostem času pomagati pri domačem delu in svobode ne morejo izrabiti po svoje. Učiteljstvo je bilo vse za. Ugotovili so, da uspehi v šoli

Formulirati pa ji to pomaga pedagoška filozofija.

A. A. Smirnov pa analizira v svojem prispevku pomen psihologije pri izboljšanju šolskih uspehov. Tako pravi: Izkusnje sovjetskih psihologov dokazujejo, da je razen v najbolj redkih primerih mentalne zaostalosti vsak otrok sposoben uspevati v šoli, če so uporabljene takšne učne metode, ki upoštevajo razlike otrok in ustvarjajo resne pogoje za optimalni razvoj zmognosti vsakega otroka posebej.

Psihologija ima pri tem naloge postaviti znanstvene temelje o tem, kako naračajo vzgojna prizadevanja upoštevati zakone otrokovega duševnega razvoja. Eden izmed prvih činiteljev, ki so ga odkrili sovjetski psihologi, in je največ pomemben, je otrokova motivacija za učenje: najprej neposredni motivi, kakor soglasje in sodelovanje staršev ter učitelja, pozneje pa bolj posredni ali obči motivi, kakor n. pr. poklic, za katerega se pripravlja.

Uspeh otrokovega učenja je odvisen tudi od vsebine in karakterja aktivnosti, ki se od njega zahteva. Študije percepcij, spomina, mišljenja in pozornosti dokazujejo, da je vrednost duševnih procesov odvisna od načina, kako je bila kaka otrokova duševna aktivnost stimulirana.

Končno pravi Smirnov, da bi bilo zaželeno, da bi bil učitelj sposoben odkrivati karakteristične poteze osebnosti pri vsakem otroku posebej, ker to vedno ugodno vpliva na proces učenja. Po mnenju avtorja: kaj sicer hvaljevredne rezultate, toda učitelj ne sme biti slepo zadovoljen z njimi. Poznat mora tudi pot oziroma načine, po katerih je otrok te rezultate dosegel. Le tako bo najlažje našel, kaj mora ukreniti, da bodo njegova pedagoška prizadevanja res kar najbolj individualna in da bo znal odstraniti prave vzroke neuspehov.

Iz tega prispevka prav lepo vidimo, da se tudi sovjetska psihologija skuša približati modernemu dinamičnemu pojmovanju duševnosti, kar ima za nujno posledico, da se bo tudi sovjetska pedagogika morala začeti približevati na didaktičnem in metodičnem področju globalno dinamičnemu vzgojnemu konceptu, ker vsebuje ta koncept brez dvoma več dialektičnih potez kot funkcionalni, ki drobi vzgojno globalnost na posamezno vzgojno področje ne samo v teoriji, temveč tudi v praksi.

F. Pediček

Petdnevni delovni teden v Schongau

niso padli in da se je število zamud zaradi bolezni znižalo. Pouk je le dopoldne, popoldne pa se učenci proti pričakovanju zelo udeležujejo v prostih predmetih, kot na primer v glasbi, tehničnih krožkih in podobnem. Tudi domače naloge izvršujejo večina popoldne v šoli in tako so ob sobotah in nedeljah resnično prosti.

Zal se je poskus obnesel le na podeželski srednji šoli, medtem ko je v vseh večjih mestih, kjer imajo kot pri nas pouk v več izmenah, to popolnoma ne mogoče.

Mednarodna knjižnica le za otroke

Na robu Angleškega vrta v Münchenu je v neki stari čisti hiši Mednarodna mladinska knjižnica, ki jo je ustanovila Jelka Lapmann. Ob ustanovitvi je prispevalo nad dvajset raznih del svojih najboljših mladinskih knjig, ki jih izdajajo. Do sto otrok prebije v knjižnici dnevne več urle ob nemotnem branju. Tudi na glasbenem področju nudi knjižnica svojim mladim obiskovalcem marsikaj.

Ugotovili so, da uspehi v šoli

DAN STROKOVNIH AKTIVOV V LJUBLJANI

njimi dokazal, da je bilo na tem področju doslej res veliko storjeno. Za gradnjo novih šol je v tem letu zagotovljenih 284 milijonov din. Grozila je nevarnost, da bi moral biti z novim šolskim letom pouk v treh izmenah. Svet pa odločno vztraja na tem, da do tega ne sme priti. Nadalje je poudaril nujnost, da začnemo s prihodnjim šolskim letom realizirati šolsko reformo, ne da bi čakali na boljše materialne pogoje. Prihodnje šolsko leto bo v ljubljanskem okraju 10 gimnazij, od tega 7 ljubljanih, 31 osemletk na območju mesta Ljubljane in 43 na podeželju. Glede na manjša števila gimnazij ne bodo mogli vsi profesorji poučevati na gimnazijah, ampak bodo morali poučevati tudi na osemletkah. Zato naj bi profesorji, ki bodo prišli na osemletne šole, iskreno segli v roke ostalim prosvetnim delavcem in z njimi enakopravno razpravljali, kakor je to v podjetjih, kjer z ramo ob rami delajo inženir, jurist in delavec.

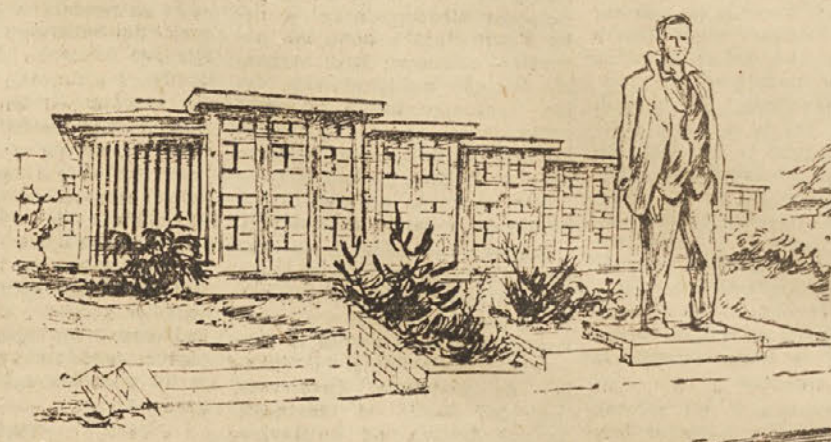
Tovariš predsednik je spregovoril tudi o nekaterih materialnih vprašanjih in ugotovil, da se položaj prosvetnih delavcev popravlja. Pri tem je opozoril na delstvo, da je na podeželju precej nezasedenih učiteljskih mest, čeprav ima učitelstvo tu razne materialne ugodnosti (na primer kurivo, stanovanje). Treba bi bilo upoštevati na zavesti prosvetnega delavca, predvsem mišljeno, da je njegovo poslanstvo tudi izven mestnih meja. Brez dvoma je večina prosvetnih delavcev na vseh takih, ki se zavedajo, da njihovo delo ni samo učenje, ampak da sega tudi daleč izven šole.

Nato se je predsednik dotaknil stanovanjskega vprašanja prosvetnih delavcev. Poudaril je, da je pomanjkanje stanovanj med ljubljanskimi prosvetnimi delavci večje kot na podeželju. Ponovno bomo opozorili, je poudaril, vse občinske ljudske odbore na težak stanovanjski položaj prosvetnih delavcev. Morali pa bomo že z drugim letom to vprašanje reševati tako, da bomo šolam s predračuni postopno dajali sredstva za nakup stanovanj. Tudi pri reformi šolstva ne gre samo za formalno uvajanje osemletnega šolanja in za ukinitve dosedanjih gimnazij, ampak za to, da nudimo mladini več tistega, kar ji bo koristilo v življenju. Gre za metodo praktičnega pouka, gre za vsebino pouka in nov način podajanja. Reformirana šola mora dati mladini večjo izobrazbo. Treba je misliti tudi na šole v tujini, ki imajo delavcu omogočijo, da se bo še dalje izobraževal. Družba daje vsako leto večja sredstva za prosveto; vedno več je prosvetnih delavcev, ki se zavedajo svoje vloge izven šolstva v družbenih organizacijah. Ta zavest naj mobilizira vse sile prosvetnih delavcev za čim večje uspehe v nadaljnjem delu.

Po zborovanju v Unioinu so se članj posameznih aktivov zbrali po svojih strokah na delovnih sestankih. Program teh sestankov je bil dobro pripravljen ter bogat. Članj nekaterih aktivov so popoldne obiskali razstave, knjižnice, priredili pa so tudi kraške poučne ekskurzije. Zelo razveseljuje, da so se strokovnih izpitov prvič v tako velikem številu udeležili tovariši iz vsega okraja.

Sovjetsko šolstvo ob koncu leta 1957

Po najnovejših podatkih je v Sovjetski zvezi znašalo število učencev od osnovnih do najvišjih šol ob zaključku preteklega leta nad 50 milijonov oseb. Na visokih šolah (vključno študij na daljavo) je bilo vpisanih nad dva milijona študentov, na visokih in srednjih strokovnih šolah je lanj zaključilo študij nad 770 tisoč mladih ljudi.

Godbeniki v otroškem vrtcu

Bavarska otroška vrtnarica Gertrud Fischer je »izumila« notno pisavo za predšolske otroke. Dokazala je, da tudi »nemuzikalni« otroci z vajeno glasbeno vzgojo lahko postanejo dobri pevci in godbeniki. Pričela je s svojimi malimi gojenki v otroškem vrtcu. Za triletnim je znala vzbuditi zanimanje za čitanje, poslušanje in igranje not. Vse seveda v igri.

Sredi šolske tabele so zagledali otroci kar čisto čarovnico z njeno na pol podrtjo bajto in črno mačko, nad sliko in pod njo pa se je natezalo po pet vzporednih vrst — za notno pisavo. Pravilci v zvezi s sliko je sledilo rajanje »notnih možčkov« okrog čarovnice in njene doma. Njihovi okrogli trebuščki so bile »note«; vrh trbuščka glavnica, pod njo dve ročici, spodaj pa dve tanki nožici v teku. In so tekali možički navzgor in navzdol po vrstah in med njimi. Lenuhi so kar legli na črto — cela nota — nekateri so sedli na stolček — polovična nota — tekači — četrtnice — so tekmovali z možički, ki so razpeli nad seboj dežnik — osminke — vsi pa so bili pisani in živih barv, da so bilo veselje. Mešali so se rdeči in rumeni pa zeleni in modri in rjavi in vijoličasti vse v eno in skakalo in plezalo navzgor, navzdol — in pesmica je bila tu! Otroci presrečni. Notni možički so si mahoma pridobili njihove simpatije. Z vso vnemo so jim sledili v rajanju po živo pisani tabli.

Sledilo je novo presenečenje. Vrtnarica je razdelila mednje lične flautice. In zdaj so vsi igrali notne možičke, lovili na instrumentu njihove glasove in zgodilo se je čudo: celo mali Janeček, ki je pri petju dojel le brundal, je povzel prave glasove »možičkov« in veselo pihal v flauto ter mašil luknjice na njej s prstki. Danes obvlada poleg flaute prav dobro tudi še kitaro.

Iz izkušenj domiselne otroške vrtnarice: Če igra triletni otrok vsak dan eno minuto, utame po treh mesecih že vsak poljubno togo na flauto. Tudi za petletnega otroka brez trčaja vadi pol leta vsak dan po pet minut, šest in sedemletni otrok dnevno do deset minut. Eto! Tedaj so mali flautisti že pravi mojstri. Flauti se priključijo še lepa knjižica z mnogimi ljudskimi popevkami, da postaja spored mladim umetnikom vedno širši. Kdor zna na pamet zaigrati tri pesmice, dobi za nagrado sliko po želji. Nekateri pa znajo na pamet že do 45 pesmic.

Šola s petstoletno tradicijo

»Šole vzgoja človeka oblikuje«, se glasi motto »najbolj pametne« šole v Angliji, to je šole v Winchesteru, ki praznuje letos svojo 500-letnico.

Telenski vzgoji posvečajo posebno pozornost. Nekateri razredi imajo tedensko tudi do deset ur telovadbe. Telovadnica je vedno odprta za vse. Glasbe na šoli ne poučujejo, vendar vsaj vsak tretji dijak igra kak instrument.

Šola je urejena še po starih tradicionalnih smernicah in se novotarijam izogiba. Kljub temu je želja premožnih Angležev, da bi bili njeni dijaki. Pripravi se jih vsako leto več to sprejmejo pa jih le dvajset.

POZABLJENI BISERI

(Mladinska knjiga v mesecu maju)

Marsikdaj se zgodi, da zaradi neprivlačnega naslova, neučinkovite naslovne strani, ali previsoke naklade, marsikatera knjiga »obloži«. Kupec je ne opazi in je samo zaradi tega ne kupi.

Nekje sem bil, da so iz radovednosti ponudili nekemu divjemu plemenu med cenenimi ogrlicami iz barvastega stekla tudi prave bisere. Divjaki so s prezirni smi mimo »riserov« in segli po ničevredni pisani šari. Tako se dogaja tudi s knjigami. Na knjižnih policah v knjižarnah je mnogo takih »prezrtih biservov«. Človeku je kar hudo, ko vidi, kako segajo po malo vredni plaži, dobre knjige pa zamažajo na kupcu.

Tudi v skladišču Mladinske knjige je na policah nekaj prav dobrih publikacij, ki iz neznanih vzrokov še niso šle v promet. Upamo, da ne obležijo za dolgo. Vemo, da naši poverljivi znajo ločiti klena zrna od plev in prepričani smo, da s svojo prepričljivo besedo za knjigo vendarle najdejo kupca.

Taki pozabljeni biseri so knjige:

France Bevk: Obnašaj se spodobno

Ponatis že razprodane izdaje knjižice, ki na prijeten način pripoveduje lepo vedenje. Ilustriral jo je Bogdan Grom. Izšla je leta 1957, cena pa je 150 din.

J. Swift: Gulliver med pritlikavci in velikani

Klasično jelo svetovne književnosti o velikanih in pritlikavcih. Knjiga je izšla leta 1953 in stane 90 din.

J. Verne: 20.000 milj pod morjem I-II. del

Roman o skrivnostnem kapitanu Nemu in njegovi podmornici Nautilus, s katero potuje po morskih globinah. Ilustracije so izvirne. Knjiga stane 180 din in je izšla leta 1956.

Tone Pavček: Trije bratje in zlata ptica

To je pravljica v verzih, ki pripoveduje o treh bratih, dveh hudobnih in enem dobrem. Cena je 75 din.

F. S. Finžgar: Iz mladini dni

Pisateljstvo mladostni in lovski spomini na srečanja živalskim svetom. Izšla je leta 1953, cena pa je 90 din.

ZALOŽBA »MLADINSKA KNJIGA«, LJUBLJANA, Tomšičeva ulica štev. 2

SOLSTVO PO SVETU

Belgija:

Učence, ki bodo zamudili več kot 42 dni pouka, bodo črtali s seznama rednih dijakov in ne bodo mogli ob koncu leta opravljati izpitov tako kot drugi. (V mnogih državah morajo vsi dijaki ob zaključku šolskega leta pokazati svoje znanje pred izpraševalno komisijo, tako tudi v Belgiji. Op. prev.)

Spanija:

Novi šolski načrt za gimnazije določa manjše število predmetov in tudi skrajšanje obsega snovi v posameznih predmetih. Domače naloge so prepovedane.

ZDA:

V lanskem šolskem letu so bili stroški za enega dijaka povprečno 400 dolarjev na leto, to je približno 50% več kot pred sedmimi leti. (Po podatkih statističnega poročila Zavoda za statistiko LRS je stal državni pri nas letno en učenec osnovne šole nekaj čez osem tisoč in en učenec srednje strokovne šole okoli 34.000 din.)

— Od začetka stoletja naprej se zahteva od učiteljev vedno večja izobrazba. Pred 50 leti je še lahko postal osnovnošolski učitelj absoluten gimnazijec. Danes mora imeti za seboj tri ali štiri leta univerzitetnega študija, kar je pač odvisno od določil v posamezni zvezni državi in tudi od tega, ali bo učil v mestu ali na vasi.

— Od jeseni 1956 dalje ima 1300 dijakov čikaške gimnazije »Junior College« ves pouk iz angleščine, biologije in socialnih ved po televiziji. Pri izpitih se je pokazalo, da so ti dijaki odgovarjali za povprečno 10% bolje kot ostali dijaki, ki so redno obiskovali šolo. Podobne vzpodbudne rezultate je zabeležila tudi univerza Washington v Missouriju in bo zato odselej vsa predavanja iz matematike za prvi letnik prenašala po televiziji.

Francija:

Nedavno objavljeni zakon določa obvezen pouk cestno-prometnih predpisov.

Italija:

Z odlokom italijanske vlade se spreminjajo določila o šolskih izpitih. Imajo dva izpita: eden na prehodu iz osnovne šole v gimnazijo in drugi ob koncu srednje šole. Doslej so lahko tisti dijaki, ki so padli spomladaj, ponavljali izpit jeseni. Sedanji načrt zakona pa odpravlja jesenske izpite; tako bodo morali neuspeli kandidati čakati celo leto na popravnih izpiti. Izpiti bodo poleg tega samo pisni, ustni pa le za tiste, ki bodo pri pisnem izdelku negativno ocenjeni.

Združeno kraljestvo:

Čeprav so se gradbeni stroški od leta 1949 dalje povečali za 50%, je britanskim strokovnjakom